

IV. SEMNAL

2 APRILIE – ZIUA INTERNAȚIONALĂ DE CONȘTIENTIZARE A AUTISMULUI

Miercuri, 2 aprilie 2014, s-a desfășurat seminarul dedicat Zilei Internaționale de Conștientizare a Autismului, organizat de Institutul Român pentru Drepturile Omului (IRDO), cu concursul Catedrei UNESCO pentru drepturile omului, democrație, pace și toleranță și Asociației pentru Națiunile Unite din România (ANUROM), în cadrul proiectului „Conștientizarea autismului”, 2013-2014.

La eveniment au participat reprezentanți ai societății civile, ai Comisiei pentru drepturile omului, culte și problemele minorităților naționale din Camera Deputaților, ai Ministerului Muncii, Familiei, Protecției Sociale și Persoanelor Vârstnice, cadre didactice universitare, cercetători, doctoranzi și masteranzi.

În cuvântul său de deschidere, dna prof. univ. dr. Irina Moroianu Zlătescu, director IRDO, a prezentat istoricul și semnificația acestei zile, reamintind de Rezoluția *World Autism Awareness Day* care încurajează toate statele membre ale Organizației Națiunilor Unite să ia măsuri pentru creșterea conștientizării autismului în rândul întregii societăți și să încurajeze diagnosticul precoce și intervenția timpurie. De asemenea, aceasta a arătat că în Rezoluție se exprimă *profunda îngrijorare față* de prevalența și rata ridicată a autismului la copiii din toate regiunile lumii și de dificultățile de dezvoltare în consecință pentru îngrijirea sănătății, educație, instruire pe termen lung și de programele de intervenție întreprinse de Guverne, organizații non-guvernamentale și sectorul privat, ca și de impactul său copleșitor asupra copiilor, familiilor lor, comunităților și societăților.

Dezbaterea a continuat cu prezentarea de către domnul Florin Saghi, vicepreședinte ANUROM a mesajului Secretarului General ONU, Ban Ki-moon, în care, se precizează că „Ziua Mondială de Conștientizare a Autismului din acest an este o oportunitate de a celebra gândirea creativă a persoanelor cu afecțiuni din domeniul autismului și de a reînnoi angajamentul nostru de a-i ajuta să-și realizeze potențialul lor mare. Convenția

Națiunilor Unite privind drepturile persoanelor cu dizabilități oferă un cadru de acțiune solid pentru a crea o lume mai bună pentru toți. Ziua Mondială de Conștientizare a Autismului este organizată pentru a genera mai multă înțelegere, ea reprezintă o chemare la acțiune. Îi îndemn pe toți cei vizați să ia parte la promovarea progresului prin sprijinirea programelor de educație, locurilor de muncă și altor măsuri care contribuie la realizarea viziunii noastre comune a unei lumi mai incluzive.

Doamna Monica Stanciu, reprezentantul Organizației Naționale a Persoanelor cu Handicap din România (ONPHR), reamintind că nu există date oficiale cu privire la prevalența autismului, dar se estimează că aproximativ 30.000 de persoane sunt diagnosticate cu una dintre tulburările din spectrul autist, a precizat că, în ciuda unei largi varietăți a manifestărilor clinice, există un tipar comun al disfuncționalităților psihofiziologice și neuropsihologice, astfel că, prin intervenție timpurie intensivă, până la 47% dintre copiii cu autism pot trăi o viață independentă. De asemenea, reprezentantul ONPHR a mai precizat că, deși este demonstrat că prin intervenția terapeutică ABA (Analiza Comportamentală Aplicată) 47% dintre copiii cu autism pot să recupereze atât de mult încât să nu poată fi deosebiți de ceilalți copii, din păcate, această intervenție este de durată și foarte costisitoare, nefiind inclusă în pachetul de servicii finanțat de Casa Națională de Asigurări de Sănătate prin contractul-cadru.

În cadrul seminarului au prezentat comunicări dl. prof. univ. dr. Ion Popescu, dna. asist. univ. dr. Gabriela Varia, dl. Valeriu Rendec, director adjunct IRDO, dnii. cercetători științifici Marius Mocanu, dr. Adrian Bulgaru, dna Mihaela Scarlat, dna Daniela Albu, cercet. dna Anna Maria – Neagoe, dna Ruxandra Mitică, dna Isabela Stancea, Gaspar Istvan.

Moderatorul evenimentului, dna prof. univ. dr. Irina Moroianu Zlătescu, referindu-se la drepturile persoanelor cu dizabilități și la modul în care acestea sunt respectate în România, preocupări ale

IRDO în calitate de mecanism independent de promovare, protejare și monitorizare a implementării Convenției ONU pentru persoanele cu dizabilități, a adus în discuție lucrarea cu tema „Evoluția protecției și promovării drepturilor persoanelor cu dizabilități în România”, elaborată de IRDO în anul 2013.

A fost deschisă astfel sesiunea de dezbateri din cadrul evenimentului care s-a dovedit deosebit de interesantă.

A fost adusă în discuție nevoia de a crește gradul de conștientizare și înțelegere a dizabilității, o problemă care ar trebui să preocupe întreaga societate, pentru că, o societate incluzivă se bazează pe respect și înțelegere. De aceea, este importantă îmbunătățirea nivelului de înțelegere publică a dizabilității. Guvernul, organizațiile neguvernamentale, cu implicarea presei trebuie să aibă în vedere desfășurarea de campanii care să aibă drept obiectiv schimbarea atitudinilor.

O altă problemă evidențiată a fost cea referitoare la nevoia îmbunătățirii datelor despre dizabilitate prin elaborarea de metodologii pentru colectarea datelor cu privire la persoanele cu dizabilități și standardizarea acestora.

De asemenea, au fost prezentate o serie de aspecte care aduc în discuție remodelarea cadrului juridic general.

În primul rând discuțiile au evidențiat necesitatea (re)definirii scopului politicilor sociale din domeniu, în acord cu prevederile Convenției ONU privind drepturile persoanelor cu dizabilități – *Promovarea, protejarea și asigurarea exercitării depline și în condiții de egalitate a tuturor drepturilor și libertăților fundamentale ale omului de către toate persoanele cu dizabilități și promovarea respectului pentru demnitatea lor intrinsecă*. Aceasta presupune modificarea art. 50 din Constituția României, și a art. 1 din Legea nr. 448/2006 privind protecția și promovarea drepturilor persoanelor cu handicap.

Un aspect deosebit de important este cel legat de recunoașterea capacității juridice a persoanelor cu dizabilități ceea ce presupune, pe de o parte, reglementarea, în cadrul politicilor sociale din domeniu a serviciilor juridice adaptate pentru a asigura egalizarea șanselor în ceea ce privește asistența juridică și, pe de altă parte, modificarea legislației civile, astfel încât să se poată asigura recunoașterea capacității juridice a persoanelor cu dizabilități, dreptul egal al persoanelor cu

dizabilități de a deține sau moșteni proprietăți, de a-și gestiona propriile venituri și de a avea acces egal la împrumuturi bancare, ipotecii și alte forme de credit financiar și se vor asigura că persoanele cu dizabilități nu sunt deposedate în mod arbitrar de bunurile lor.

O altă problemă adusă în discuție a fost legată de dreptul persoanelor cu dizabilități de a-și întemeia o familie – Codul civil actual interzice căsătoria alienatului mintal și debilului mintal, indiferent dacă aceștia sunt sau nu puși sub interdicție. Alienatul sau debilul mintal nu se poate căsători nici măcar în momentele de luciditate pasageră.

În ceea ce privește dreptul la educație al persoanelor cu dizabilități, discuțiile au evidențiat în primul rând nevoia definirii în legislația specifică (Legea nr. 448/2006 privind protecția și promovarea drepturilor persoanelor cu handicap și Legea nr. 1/2011 a educației naționale) a conceptului „educație incluzivă” și renunțarea la sintagma „învățământul special integrat”. Aceasta presupune o regândire a politicilor educaționale astfel încât persoanele cu dizabilități să primească sprijinul necesar, în cadrul sistemului educațional, pentru a li se facilita o educație efectivă prin măsuri eficiente de sprijin individualizat în amenajarea mediului inclusiv adaptarea rezonabilă a condițiilor la nevoile individuale. Persoanele cu dizabilități trebuie încurajate să-și dezvolte competențe care să le faciliteze participarea deplină și egală la procesul de învățământ și ca membri ai comunității. S-a atras atenția asupra faptului că, în România, pentru a urma orice curs de formare profesională și pentru a se angaja, este necesară absolvirea învățământului obligatoriu a cărui durată este prevăzută de Legea educației, fapt care îngreunează mult angajarea persoanelor cu dizabilități fără studii. Apare astfel necesitatea regândirii politicilor din domeniul educației astfel încât să poată exista soluții și pentru aceste cazuri.

Referindu-se la dreptul la muncă al persoanelor cu dizabilități, respectarea și garantarea exercitării acestuia, cadrul legislativ din România trebuie dezvoltat – ar trebui început cu modificarea articolului din Codul Muncii cu privire la interzicerea încadrării în muncă a persoanelor puse sub interdicție judecatorească.

Cu privire la dreptul la protecție socială al persoanelor cu dizabilități, s-a evidențiat nevoia

de recunoaștere de către politicile sociale din domeniul dizabilității a rolului compensator al indemnizației acordată persoanei cu handicap în conformitate cu prevederile art. 58 din Legea nr. 448/2006 privind protecția și promovarea drepturilor persoanelor cu handicap, ceea ce presupune completarea în acest sens a actului normativ menționat.

Un aspect deosebit de important adus în discuție se referă la necesitatea stabilirii modalităților prin care persoanele cu dizabilități pot depune plângeri cu privire la respectarea drepturilor omului și a prevederilor legale existente.

În încheiere, dna prof. univ. dr. Irina Moroianu Zlătescu a readus în discuție Convenția ONU privind drepturile persoanelor cu dizabilități precizând că dimensiunile acesteia și gama de probleme pe care o prezintă fac monitorizarea și punerea în aplicare a acesteia mai provocatoare decât cele mai multe documente și pentru că presupun, pe lângă resurse financiare și angajamente, creativitate și colaborare.

TEODOR LORENT

7 APRILIE – ZIUA MONDIALĂ A SĂNĂTĂȚII

Luni, 7 aprilie 2014 Institutul Român pentru Drepturile Omului (IRDO), în parteneriat cu Asociația pentru Națiunile Unite din România (ANUROM) și Centrul Infoeuropa din cadrul Ministerului Afacerilor Externe a organizat, la sediul centrului Infoeuropa manifestarea științifică cu tema „Ziua Mondială a Sănătății – Dreptul la sănătate”.

Manifestarea s-a încadrat în seria evenimentelor desfășurate cu acest prilej, în acest an, tema propusă de Organizația Mondială a Sănătății fiind „Entități mici, pericol mare!”, în intenția de a atrage atenția asupra amenințării grave și crescânde reprezentată de bolile cu transmitere vectorială. Au participat membri ai Parlamentului României, reprezentanți ai Ministerului Sănătății, Ministerului Muncii, Familiei, Protecției Sociale și Persoanelor Vârstnice, Ministerului Educației Naționale, cadre didactice universitare, cercetători, doctoranzi, masteranzi, reprezentanți ai societății civile și mass media.

În cuvântul de deschidere, doamna prof. univ. dr. Irina Moroianu Zlătescu, directorul IRDO, a precizat că dreptul la sănătate, unul dintre drepturile fundamentale ale oricărei ființe umane, fără deosebire de rasă, religie, opinii politice, de situația economică sau socială, implică o importantă responsabilitate politică și socială a fiecărui stat. Concepută și privită astfel, sănătatea este un bun social și uman. În continuare, aceasta a reamintit de prima Adunare Mondială a Sănătății din 1948 când s-a simțit nevoia creării unei zile mondiale a sănătății care, din 1950 este celebrată pe 7 aprilie a fiecărui an, scopul acestei zile fiind

acela de a crește nivelul de cunoștințe la nivel global pe o anumită temă de sănătate și de a atrage atenția asupra unei zone prioritare de care se ocupă Organizația Mondială a Sănătății. 7 aprilie – Ziua Mondială a Sănătății constituie o oportunitate pentru locuitorii din orice comunitate să se implice în activități care pot duce la o stare de sănătate mai bună.

Lucrările au continuat cu prezentarea de către domnul Florin Saghi, vicepreședinte ANUROM a mesajului Secretarului General ONU, Ban Ki-moon, care îndeamnă statele și partenerii în procesul de dezvoltare, să acorde prioritate bolilor cu transmitere vectorială și să lucreze împreună pentru a aborda această amenințare gravă la adresa sănătății umane și a dezvoltării, ce poate fi eminentamente prevenită. De asemenea s-a dat citire mesajului Directorului Organizației Mondiale a Sănătății (OMS), Margaret Chan, care, cu ocazia acestei zile, face apel la o mai mare concentrare a comunității internaționale asupra bolilor cu transmitere vectorială și la o mai bună aprovizionare cu apă potabilă, precum și la asigurarea igienei și a canalizării, strategii cheie subliniate de OMS în *Analiza 2011 asupra drumului parcurs de OMS în domeniul activităților de control, eliminare și eradicare a bolilor tropicale neglijate*, analiză care stabilește obiectivele pentru perioada 2012-2020. În același context dna Doris Mircea, directorul Centrului Infoeuropa a evidențiat faptul că lucrării *Le droit à la santé mentale dans le cadre des conflicts armés*, elaborată de dna dr. Laura Grădinariu, diplomat al Ministerului Afacerilor Externe, i s-a acordat

recent premiul Charles Gutsch pentru cea mai bună lucrare din domeniul istoriei conflictelor și lumii militare.

În continuare, doamna deputat dr. Tamara Dorina Ciofu, vicepreședintă a Comisei pentru drepturile omului, culte și probleme ale minorităților naționale în alocuțiunea sa a susținut importanța sănătății și integrității fizice a cetățenilor pentru menținerea unei societăți prospere și competitive. De asemenea, dl. Dorel Gheorghe Căprar, deputat, Comisia pentru mediu și echilibru ecologic din Camera Deputaților, în alocuțiunea sa, a atras atenția asupra legăturii indisolubile dintre mediu și sănătate.

Reprezentantul Ministerului Sănătății, dl dr. Alexandru Rafila, consilier al ministrului sănătății, a precizat că, în acest an, tema campaniei este reprezentată de bolile transmise prin vectori, scopul acesteia fiind de a sensibiliza populația, profesioniștii din domeniul sănătății și autoritățile publice în privința amenințării pe care o reprezintă vectorii (artropode – țânțarii, muștele, gândacii, căpușele, dar și animale – rozătoarele) și bolile (virusuri, bacterii, rikettsii, paraziți) transmise prin aceștia și stimularea familiilor și comunităților pentru a acționa și a se proteja.

Pornind de la ideea că bolile transmise prin vectori încep să se răspândească dincolo de granițele tradiționale, reprezentantul Ministerului Sănătății a atras atenția asupra faptului că acțiunile întreprinse trebuie să fie extinse și în afara țărilor în care aceste boli apar în prezent, deoarece bolile transmise prin vectori sunt răspunzătoare pentru 17% din povara globală estimată pentru toate bolile infecțioase. Domnia sa a mai precizat că statisticile din domeniu arată că boala transmisă prin vectori cu cea mai mare mortalitate, malaria, a cauzat în 2010 cel puțin 660.000 de decese, în România, în anul 2011 înregistrându-se 40 de cazuri de malarie, iar în 2012 fiind notificate 32 cazuri confirmate, toate de import. Totuși, boala transmisă prin vectori cu cea mai mare creștere în lume este febra galbenă, cu o creștere de 30 de ori a incidenței în ultimii 50 de ani. În România s-au raportat 2 cazuri confirmate în 2011 și 3 cazuri în 2012 (călători în Thailanda și Madeira).

Ce-a de-a doua parte a reuniunii, intitulată „Dreptul la sănătate și sănătatea acestui drept” a reunit o serie de rapoarte, comunicări și intervenții pe teme de actualitate în domeniu privind: mediul, lupta împotriva poluării, educația pentru sănătate, dreptul la

sănătate al copilului în România, dreptul la sănătate al migranților în contextul provocărilor geopolitice ale mediului internațional, probleme internaționale legate de leziunile de coloană vertebrală, raportul OMS în domeniu pe anul 2013 etc.

Doamna deputat dr. Tamara Dorina Ciofu a prezentat raportul cu tema *Garantarea dreptului la sănătate al copilului în România*, și a pledat pentru mai mult profesionalism în sistemul medical și pentru respectarea setului de principii care asigură echitatea și universalitatea dreptului la sănătate. De asemenea, domnia sa a subliniat importanța garantării dreptului la sănătate pentru grupurile vulnerabile, parlamentele și guvernele naționale, împreună cu organizațiile internaționale având datoria de a coopera pentru crearea premiselor egalizării șanselor pentru toți indivizii. Doamna deputat a ținut să sublinieze că înființarea subcomisiei pentru egalitate de tratament și nediscriminare pentru monitorizarea și apărarea drepturilor persoanelor care reclamă situații de discriminare sau de încălcare a egalității de șanse și tratament reprezintă unul dintre mecanismele prin care drepturile copiilor precum și cele ale persoanelor cu dizabilități sunt apărate și promovate.

Evenimentul a continuat cu prezentarea de către dl. Dorel Gheorghe Căprar, deputat, Comisia pentru mediu și echilibru ecologic din Camera Deputaților a raportului *Ecologizarea și lupta împotriva poluării – deziderate ale mondializării sănătății*. Pornind de la ideea că orice ființă umană, în virtutea dreptului primordial la viață, la existență, la sănătate și demnitate, este îndrituită la asigurarea unui mediu sănătos și echilibrat, în interesul comun al umanității, existența unui mediu înconjurător echilibrat și sănătos fiind baza existenței însăși ființei umane, s-a subliniat faptul că dreptul fundamental la mediu este o premisă a existenței și realizării celorlalte drepturi fundamentale. El contribuie la amplificarea și diversificarea semnificațiilor acestora, în raport cu noile cerințe ale dezvoltării sociale naționale și internaționale, context în care trebuie completat conținutul unor asemenea drepturi, în unele cazuri prin modificare, iar în altele prin interpretare

Următoarea temă, *Reforma în sănătate*, a fost adusă în discuție de către domnul Mircea Ciocan, vicepreședinte Sanitas, care, în debutul prezentării a amintit despre protocolul încheiat între Ministerul Sănătății și Sanitas, expresie a colaborării continue dintre cele două instituții,

pentru reorganizarea sistemului, astfel încât calitatea serviciilor medicale să crească, stabilind ca împreună să găsească soluții care să permită salarizarea personalului din sistemul sanitar în funcție de performanțele acestuia. El a precizat încă de la început că despre reforma în sănătate se vorbește de peste 20 de ani, din păcate, aceasta neîncheindu-se încă. În ultimii ani apărând chiar „circumstanțe agravante” pentru reformă, determinate de criza financiară. Modelul de reformă recomandat României de Organizația Mondială a Sănătății este unul care trebuie să fie capabil să amelioreze cât mai rapid situația generală a sănătății populației, să reducă inegalitățile din domeniul sănătății, să răspundă mai bine așteptărilor legitime ale populației în probleme de viață și de sănătate, să amelioreze și să crească eficacitatea și calitatea actului medical, să amelioreze echilibrul dintre finanțare și prestarea îngrijirilor de sănătate, să realizeze starea de armonie și de mulțumire a principalelor componente ale îngrijirilor de sănătate: furnizorii de surse financiare, furnizorii de servicii de sănătate și mai ales pacienții, ei fiind în același timp și contribuabili la finanțarea sistemului. Astfel, noul sistem de sănătate necesită să i se asigure finanțarea continuă, pe de o parte, iar pe de alta, o schimbare a mentalității, atât a furnizorilor de servicii de sănătate cât și a pacienților, ca beneficiari ai acestor servicii.

În continuare au fost prezentate preocupările IRDO în ceea ce privește protecția drepturilor persoanelor cu dizabilități, în special cele ce decurg din calitatea pe care acesta o are ca mecanism independent de promovare, protecție și monitorizare a implementării Convenției ONU pentru persoanele cu dizabilități. Doamna conf.dr. Marcela Monica Stoica, cercet. șt. Ana Maria Beșteliu, cercet.șt. Mariana Dumitru, av. Marian Tudorașcu, av. Vlad Onea s-au referit în acest context la lucrarea cu tema „Evoluția protecției și promovării drepturilor persoanelor cu dizabilități în România”. Elaborată de IRDO în anul 2013, ea își propune să ofere o imagine asupra modului în care sunt respectate drepturile persoanelor cu dizabilitate în România, procedându-se la o analiză obiectivă a modului în care prevederile *Convenției* se reflectă în legislația românească, dar și a modului în care acestea sunt respectate, în acest sens urmărindu-se cu precădere rapoarte, studii, puncte de vedere exprimate de actori

relevanți, experiențele de bună practică, din domeniu. Astfel sunt rezumate informații privind situația persoanelor cu dizabilitate din România, sunt prezentate date cu privire la măsuri adoptate, programe specifice derulate și acte normative în vigoare cu privire la drepturile acestor persoane, lucrarea fiind un raport documentat al mecanismului de monitorizare independent potrivit art.33.2 din Convenția ONU privind drepturile persoanelor cu dizabilități.

În continuare, dna. cercet.șt. Anna Maria Neagoe a prezentat o comunicare științifică care a făcut ample referiri la raportul *Perspective internaționale asupra leziunii de coloană vertebrală*, raport elaborat în 2013 de Organizația Mondială a Sănătății și Societatea Internațională a Măduvei Spinării (SIMS). Ideea centrală a fost aceea că leziunea de coloană vertebrală (LCV) este o provocare în termeni de sănătate publică și de drepturi ale omului, OMS și SIMS propunându-și două obiective: colectarea și sumarizarea informațiilor despre LCV, în special despre epidemiologia, serviciile, intervențiile și politicile relevante, împreună cu cele despre experiențele pe care persoane cu leziune de coloană vertebrală, din întreaga lume, le-au avut de-a lungul vieții, pe de o parte, și formularea de recomandări pentru acțiune, pornind de la aceste date, recomandări care să fie în concordanță cu aspirațiile privind includerea și participarea, așa cum sunt ele prevăzute în *Convenția ONU privind drepturile persoanelor cu dizabilități*, pe de altă parte.

Au mai prezentat rapoarte și comunicări pe temele abordate Valeriu Rendec, Adrian Bulgaru, Daniela Albu, Olivia Florescu, Claudia Kosina, Teodor Lorent, Mădălin Vanea, Mihaela Scarlat, Carmen Năstase ș.a.

Evenimentul organizat cu ocazia Zilei Mondiale a Sănătății s-a încheiat cu o serie de discuții cu privire la temele dezbătute dar și referitor la alte subiecte de interes din domeniu.

Astfel, dl dr. Octav Popescu, doctor în științe medicale, colaborator al IRDO, autor al unor numeroase lucrări cu referire la domeniul sănătății, s-a referit la realizarea, cu multe imperfecțiuni a reformei la nivelul asistenței primare și secundare, precizând că cea mai grea și costisitoare secvență a reformei este cea spitalicească. Ca eficiență și mai ales ca scop final nu s-a reușit realizarea calității în asistența

medicală și nu s-a câștigat pe deplin încrederea populației în funcționalitatea noului sistem.

De asemenea, dl. Matei Ghigiu, reprezentant ONPHR a atras atenția asupra faptului că pachetul de servicii finanțat în baza Contractului cadru de către Casa Națională de Asigurări de Sănătate nu a mai fost revizuit de foarte mult timp. Este nevoie de completarea acestuia cu tehnologii și dispozitive asistive care să asigure persoanelor cu

dizabilități accesul și participarea deplină la viața comunității.

În încheierea reuniunii s-a subliniat că viața sănătoasă și sănătatea vieții sunt atribute ale acelor societăți democratice în care se respectă demnitatea umană, normele morale, iar politicile sociale se bazează pe principiile egalității și nediscriminării.

MARIUS MOCANU

8 APRILIE – ZIUA INTERNAȚIONALĂ A ROMILOR

Ziua de 8 aprilie a fost adoptată ca „Ziua Internațională a Romilor” cu ocazia primului Congres Internațional al Romilor de la Londra din 1971. Cu prilejul acestui congres au fost adoptate și două simboluri ale națiunii române: steagul romilor, având jumătatea de jos verde, simbolizând câmpurile înverzite și jumătatea de sus albastră, simbol al cerului, iar la mijloc având o roată, semn al nomadismului pe de-o parte, ori semn al succesiunii vieții, pe alta, și imnul internațional al romilor „Gelem, gelem”.

De atunci, au fost organizate mai multe congrese mondiale ale romilor, ce au avut drept scop standardizarea limbii române, obținerea de compensații pentru suferințele din timpul celui de-al Doilea Război Mondial, îmbunătățirea situației educaționale, revendicarea drepturilor civile ale romilor, păstrarea culturii și a limbii române, precum și recunoașterea internațională a minorității române ca minoritate națională de origine indiană.

În România se marchează ziua de 8 Aprilie ca „Sărbătoare a etniei romilor din România”, adoptată de Parlamentul României prin Legea nr. 66/2006, la inițiativa domnului deputat Nicolae Păun.

Institutul Român pentru Drepturile Omului a organizat marți, 8 aprilie 2014, o masă rotundă cu tema „Etnia romă și dreptul la integrare în societate”, cu ocazia Zilei Internaționale a Romilor, pentru a marca importanța pe care o au abordarea incluziunii sociale la nivel european și național.

În lucrările prezentate s-a subliniat necesitatea ca factorii naționali și internaționali să se concentreze pe găsirea de soluții concrete care să permită obținerea de rezultate semnificative în procesul de integrare a romilor, axate pe accesul la

educație, locuințe, sistemul sanitar și pe crearea de locuri de muncă. Dezbaterile care au avut loc pe marginea lucrărilor prezentate au evidențiat faptul că România a conștientizat că diversitatea etnolingvistică și culturală, caracteristică societăților europene, aduce un plus de valoare comunităților majoritare. Din acest motiv țara noastră a adoptat un cadru legislativ și instituțional, prin care sunt asigurate drepturile persoanelor aparținând minorităților, inclusiv cea romă, scopul fiind crearea unui climat de toleranță și bună înțelegere. Se va continua să se promoveze și să se protejeze drepturile și libertățile tuturor cetățenilor români, inclusiv ale celor de etnie romă, ținând cont de statutul lor de cetățeni europeni, pentru a elimina încercările de stigmatizare a comunităților de romi din străinătate în vederea respectării normelor europene în vigoare în privința liberei circulații și nediscriminării.

În concluzie s-a apreciat că sprijinul societății civile și al liderilor minorității române este esențial, prin capacitatea lor de a influența schimbările la nivelul beneficiarilor direcți ai politicilor guvernamentale și europene, pentru menținerea unui climat de bună înțelegere între minoritatea romă și populația majoritară, în vederea îndeplinii activităților specifice în domeniul protecției drepturilor minorității române, contribuind în acest fel la implementarea Strategiei Guvernului privind îmbunătățirea situației romilor.

La eveniment au participat cercetători, experți, cadre didactice universitare, reprezentanți ai unor organisme guvernamentale și neguvernamentale cu preocupări în domeniu, reprezentanți ai minorității române.

OLIVIA FLORESCU

A 20-A ANIVERSARE A ZILEI INTERNAȚIONALE A FAMILIEI ȘI A ZILEI FAMILIEI ROMÂNE

Ziua Internațională a Familiei, instituită de Adunarea Generală a ONU la 20 septembrie 1993, în baza Rezoluției 47/237 și sărbătorită în fiecare an la 15 mai, începând din 1994, se află anul acesta la cea de-a 20-a aniversare. În acest context Departamentul pentru Afaceri Economice și Sociale a Organizației Națiunilor Unite (ONU) în colaborare cu Parlamentul European, cu Comisia Europeană și cu Organizația pentru Cooperare Economică și Dezvoltare (OECD) au declarat anul 2014, drept Anul Internațional al Familiei, în vederea sensibilizării privind importanța instituției familiei, promovării cunoștințelor despre tendințele socio-economice și demografice care afectează familia și stimulării răspunsurilor la provocările cu care se confruntă astăzi familia contemporană.

La propunerea Institutului Român pentru Drepturile Omului ziua de 15 mai a devenit oficial Ziua Familiei Române.

În acest an Ziua Internațională a Familiei, se desfășoară sub logoul „Preocuparea familiilor pentru succesul dezvoltării scopurilor propuse”, În mesajul său, Secretarul general al ONU dl. Ban Ki-moon, a reamintit rolul important al familiei în dezvoltarea societății. El a subliniat contribuția semnificativă a familiilor la misiunea Națiunilor Unite. „Având un climat economic și afectiv favorabil, ele pot produce spre binele comunității. O familie puternică, sub orice formă s-ar afla, poate ajuta la reducerea sărăciei, la promovarea egalității și la susținerea drepturilor omului. Sprijinirea familiilor este crucială pentru realizarea potențialul lor maxim.”

Cu ocazia Zilei Internaționale a Familiei și Ziua Familiei Române, Institutul Român pentru Drepturile Omului a organizat o serie de manifestări științifice. Dintre acestea amintim masa rotundă cu tema „Familii sănătoase – piloni fundamentali ai unei societăți sănătoase”, organizată pe 14 mai 2014 de IRDO în parteneriat cu Asociația pentru Națiunile Unite din România, Asociația Clubul de la Cheia și Asociația pentru Promovarea Drepturilor Familiei „Family Forum”.

Prin desfășurarea acestei reuniuni s-a urmărit atragerea atenției publice asupra problemelor

actuale ale familiilor și încurajarea cetățenilor de a respecta și a promova valorile fundamentale ale familiei în viața cotidiană – egalitatea, împărțirea responsabilităților, dragostea, combaterea tuturor formelor de violență împotriva femeilor, copiilor, persoanelor bătrâne.

În lucrările prezentate s-a pus accentul pe dezvoltarea și implementarea politicilor în acțiunile pentru reducerea sărăciei familiilor, asigurarea locurilor de muncă și a echilibrului familiei, promovarea integrării sociale și a solidarității între generații.

Guvernele, organismele ONU, organizațiile societăților civile, instituțiile academice și sectorul privat își amplifică eforturile în consolidarea rolului familiei în societate în general, și în particular pentru fiecare membru al familiei. În dezbaterile care au avut loc pe marginea lucrărilor prezentate s-a evidențiat că rolul politicilor de sprijinire a familiilor în combaterea sărăciei și a excluziunii sociale sunt fundamentale pentru a preveni marginalizarea familiilor. S-a pus în evidență rolul pe care familia îl are în societatea românească, în creșterea și educarea tinerelor generații, în coeziunea și solidaritatea socială, necesitatea implicării mai active a guvernanților în protecția socială, dar și legală a familiei, referindu-se la principalele reglementări pe care noul Cod civil le-a adus în această direcție.

Participanții la dezbateri-reprezentanți ai unor organisme guvernamentale și neguvernamentale cu atribuții și preocupări în domeniul protecției familiei și femeilor, a copiilor și tinerilor, cadre didactice universitare, magistrați, cercetători, experți, doctoranzi și masteranzi au relevat necesitatea asigurării accesului la educație a membrilor familiei și au făcut numeroase propuneri pentru dezvoltarea și extinderea politicilor și serviciilor orientate spre nevoile familiei care să înlesnească eforturile acesteia în a-și îndeplini menirea de creare, creștere și educare a generațiilor viitoare în spiritul valorilor umane.

Evenimentul a fost marcat și în cadrul celei de-a III-a ediții a Conferinței internaționale cu tema „Eficiența normelor juridice – Provocările noului deceniu” care a avut loc la Cluj în perioada 15 – 17 mai 2014, organizată de Universitatea Creștină

„Dimitrie Cantemir” în cooperare cu Departamentul de Cercetări Sociale și Umanistice al Institutului de Istorie „George Barițiu” din Cluj-Napoca, Departament al Academiei Române, Institutul Român pentru Drepturile Omului, Asociația Română de Științe Penale, Institutul de Științe Administrative din Republica Moldova, Asociația Științifică de Dreptul Proprietății Intelectuale și Societatea Română a Autorilor și Editorilor de Opere Științifice. Această manifestare a reprezentat nu numai un moment dedicat îmbunătățirii eficienței și funcționării justiției în

statele membre UE dar și un bun prilej pentru a marca Ziua Internațională a Familiei și Ziua Familiei Române. Astfel, în prima zi a acestei importante reuniuni științifice lucrările au fost consacrate aniversării a 20 de ani de la declararea de către Adunarea Generală a Organizației Națiunilor Unite în anul 1994 a zilei de 15 mai ca Zi Internațională a Familiei.

CONSTANTIN SAVA*

EFICIENȚA NORMELOR JURIDICE

Conferința internațională cu tema „Eficiența normelor juridice – Provocările noului deceniu”, aflată la cea de-a treia ediție a fost organizată de Facultatea de Drept a Universității „Dimitrie Cantemir” din Cluj-Napoca în colaborare cu Institutul Român pentru Drepturile Omului și în cooperare cu Departamentul de Cercetări Sociale și Umanistice al Institutului de Istorie „George Barițiu” din Cluj-Napoca, Departament al Academiei Române, Asociația Română de Științe Penale și alți parteneri, a avut loc în perioada 15-17 mai 2014. Evenimentul a reprezentat nu numai un moment dedicat domeniului drepturilor omului și al reflectării acestuia în preocupările lumii universitare, dar și un bun prilej de a sărbători aniversarea a 20 de ani de la declararea de către Adunarea Generală a Organizației Națiunilor Unite în anul 1994 a zilei de 15 mai ca Ziua Internațională a Familiei.

Lucrările conferinței s-au desfășurat în două secțiuni, respectiv drept privat și drept public. Studiile prezentate au tratat teme precum educația pentru drepturile omului în învățământul superior, rolul societății civile în consolidarea democrației, aspecte de drept internațional privind drepturile omului, drepturile omului și buna guvernare a

justiției, expertiza juridică din perspectiva noului cod de procedură penală, protecția minorilor potrivit legislației române, statutul juridic al zilei de lucru, rolul procurorului în codul de procedură penală, drepturile persoanelor cu dizabilități în Uniunea Europeană ș.a.

De asemenea, în cadrul conferinței au fost organizate și două ateliere ce au tratat teme ca: tehnici speciale de supraveghere și cercetare și direcții actuale în educația juridică.

În cadrul reuniunii s-au remarcat o serie de rapoarte, studii și cercetări elaborate de: prof univ. dr. Gheorghe Boboș, conf. univ. Mihaela Fodor, decan al Facultății de Drept Cluj Napoca a Universității „Dimitrie Cantemir”, prof. univ. dr. Irina Moroianu Zlătescu, prof.univ.dr. Monna Lisa Belu Magdo, prof. univ. Mircea Criste, prof.univ.dr. George Antoniu, prof.univ.dr. Gordana Gasmi, prof. univ. dr. Dragana Petrovic, prof. univ. dr. Ludo Veny, Pieter Goes, prof. univ. dr. Ioana Vasii, prof. univ. dr. Maria Orlov, conf. univ. dr. Paul Popovici, cercetătorii științifici Olivia Florescu, Marius Mocanu, dr. Adrian Bulgaru, ș.a.

CARMEN NĂSTASE

* Lector universitar doctor.

NOTE, CRONICI, RECENZII

UNELE ASPECTE PRIVIND IMPACTUL CONVENȚIEI EUROPENE A DREPTURILOR OMULUI ASUPRA SISTEMULUI DE DREPT ROMÂNESC

Convenția europeană a drepturilor omului, document pe care-l considerăm fundamental pentru reșezarea juridică și morală a valorilor europene și a celor din țara noastră, începând cu a doua jumătate a secolului trecut.

Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale adoptată de România la 4 noiembrie 1950, a fost ratificată de România prin Legea nr. 30/1994, cu modificările și completările ulterioare¹, devenind, cum prevede articolul 11 din Constituție, parte a dreptului intern.

Drepturile fundamentale reprezintă valori fără de care nu poate fi concepută identitatea umană, parafrazându-l pe Malraux, timpul pe care îl trăim poate fi al drepturilor și libertăților fundamentale sau a nu fi deloc.

Semnificația lor și implicit a Convenției europene a drepturilor omului (CEDO) cum este mai succint denumită, reverberează cu toată forța în așezământul fundamental al sistemului de drept din România, începând cu primul său articol, intitulat *statul român*.

În alineatul (3) al acestui articol regăsim valorile supreme și garantate în sprijinul tradițiilor democratice ale poporului român și idealurilor Revoluției din decembrie 1989. Pe primele două locuri, între acestea, regăsim demnitatea omului și drepturile și libertățile cetățenilor. Deși, în opinia noastră, referirea la *cetățeni* ca și titulari ai drepturilor și libertăților fundamentale este restrictivă, deoarece textul constituțional ar fi trebuit să se refere la *oameni* ca titulari ai acestora, este important de semnalat așezarea lor ca prime valori cu statut suprem și garantat.

Prevederile care creează coloana vertebrală a raporturilor dintre dreptul intern și cel internațional în materia drepturilor și libertăților fundamentale se regăsesc în articolul 20 care

obligă ca dispozițiile constituționale în materia drepturilor și libertăților cetățenești să fie interpretate și aplicate în concordanță cu Declarația Universală a Drepturilor Omului, cu pactele și celelalte tratate la care România este parte.

În situația în care există neconcordanțe între normele interne și cele internaționale, legiuitorul constituant instituie prioritatea reglementărilor internaționale, cu excepția cazului în care cele interne conțin prevederi mai favorabile.

Remarcăm, cum am mai făcut-o, caracterul limitativ al exprimării, la *cetățeni* nu la *oameni*, ca și titulari de drepturi și obligații, cum ar fi, în opinia noastră corect. Este însă neîndoielnic faptul că, deși nu este enunțată expres, așa cum este Declarația Universală a Drepturilor Omului, Convenția europeană a drepturilor omului se regăsește printre *pactele și celelalte tratate la care România este parte*, despre care vorbește articolul 20, și, nota bene, conform alin. (2) al textului, acestea sunt privitoare la *drepturile fundamentale ale omului*².

Considerăm că acestea constituie norme constituționale care au fost influențate cu caracter principial, de spiritul Convenției europene a drepturilor omului. Există însă o prevedere a legii fundamentale, care a fost introdusă prin Legea de revizuire nr. 429/2003³ prin care a fost transpusă în Constituția noastră chintesența filozofiei juridice a art. 6 din CEDO care garantează „dreptul la un proces echitabil”.

Avem în vedere articolul 21 alin. (3) conform căruia „părțile au dreptul la un proces echitabil și la soluționarea cauzelor într-un termen rezonabil”.

² Irina Moroianu Zlătescu, *Constitutional Law in Romania*, Wolters Kluwer, Bucharest, 2013, pp. 114-115.

³ Legea de revizuire nr. 429/2003, publicată în M. Of., I, nr. 758 din 29 octombrie 2003.

¹ Publicată în M. Of., I, nr. 135 din 31 mai 1994.

„Apreciam și noi în consens cu alți autori⁴, că „este evidentă valorificarea art. 6 din Convenția europeană a drepturilor omului, o valorificare explicită, deoarece acest articol era oricum aplicabil în justiție în temeiul art. 20”.

Am putea spune că întreg articolul 21, care recunoaște, pentru orice persoană, dreptul de a se adresa justiției pentru apărarea drepturilor, libertăților și a intereselor sale legitime, accentuând că acest drept nu poate fi îngrădit, reflectă concepția conform căreia justiția a devenit una din garanțiile exercitării efective a drepturilor și libertăților cetățenești.⁵ Înțelegerea acestei viziuni impune interpretarea unitară a tuturor celor patru alineate ale articolului 21, în care includem și cel de-al patrulea alineat introdus și el prin Legea nr. 429/2003, prin care se proclamă caracterul facultativ și gratuit al jurisdicțiilor speciale administrative. Acest text are meritul că, pe de o parte recunoaște existența unor asemenea jurisdicții, iar pe de altă parte, le declară facultative pentru a nu afecta în vreun fel liberul acces la justiție. Se menține însă rolul unor asemenea jurisdicții, contestate sau împărțite⁶,

de a contribui la decongestionarea instanțelor judecătorești de unele procese care pot fi soluționate pe căi administrativ – jurisdicționale.

Este o realitate de necontestat, că în perioada de după adoptarea Legii fundamentale am asistat la o transformare a uzului de drept în abuz de drept, cu toate consecințele cu privire la încărcarea instanțelor judecătorești cu procese nesfârșite ca număr și întindere în timp și cu toate implicațiile negative pe care le produce aceasta asupra activității instanțelor judecătorești, a vieții oamenilor.

În concluzie apreciem că în sistemul de drept din țara noastră Convenția europeană a drepturilor omului reprezintă unul din pilonii juridici pe care se edifică statul de drept. Avem misiunea, ca profesioniști ai dreptului, ca oameni ai cetății, cum spunea regretatul profesor Antonie Iorgovan, să facem astfel încât să-i valorificăm influența binefăcătoare în spiritul consolidării autenticei democrații în România.

VERGINIA VEDINAȘ*

⁴ A se vedea **Ioan Muraru, Viorel Mihai Ciobanu**, în **Ioan Muraru, Elena Simina Tănăsescu** (coordonatori) – *Constituția României, Comentariu pe articole*, Ed. CH.Beck, București, 2008, p. 181.

⁵ A se vedea **Ioan Muraru, Viorel Mihai Ciobanu** în **Ioan Muraru, Elena Simina Tănăsescu** (coordonatori) – op. cit., p. 175.

⁶ A se vedea **Tudor Drăganu** – *O prevedere greșită a Constituției din 1991 care trebuie remediată cu ocazia revizuirii acesteia*, în *Curierul Judiciar* nr. 4/2003, pp. 3-4.

* Profesor universitar doctor, președinte al Institutului de Științe Administrative „Paul Negulescu”, membru asociat al Academiei Oamenilor de Știință din România.

CONSILIUL ONU PENTRU DREPTURILE OMULUI

În perioada 10-27 iunie 2014 au avut loc la sediul ONU din Geneva lucrările celei de a 26-a sesiuni a Consiliului ONU pentru Drepturile Omului. Credem că puțini sunt cei care își amintesc că în anul în care Comisia ONU pentru Drepturile Omului împlinea 60 de ani, prin Rezoluția 60/251 a Adunării Generale ONU din 15 martie 2006, aceasta a fost înlocuită de Consiliul pentru Drepturile Omului¹ care, printre altele, urma să aibă ca scop promovarea respectului universal și apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale pentru toți, fără discriminare într-un mod just și echitabil, abordarea situațiilor de încălcare a drepturilor omului precum și sesizarea încălcărilor flagrante și sistematice ale acestora; elaborarea de recomandări în materie; promovarea integrării drepturilor omului în întreaga activitate a Națiunilor Unite și asigurarea unei coordonări eficiente în cadrul sistemului onusian².

Consiliul, spre deosebire de Comisie, care era un organ al Consiliului Economic și Social al ONU,³ are un alt statut, fiind un organ subsidiar al Adunării Generale a ONU⁴.

¹ A se vedea **Irina Moroianu Zlătescu**, *Drepturile omului un sistem în evoluție*, IRDO, București, 2008, p. 3 și urm.

² Ibidem, p.4.

³ Adunarea Generală este principalul organ cu rol deliberativ al ONU (A se vedea **Irina Moroianu Zlătescu**, **Radu Demetrescu**, *Drepturile omului. Mecanisme și instituții specializate ale Națiunilor Unite*, IRDO, ANUROM). Ea se compune din reprezentanții statelor membre cu drept de vot, fiecare stat, indiferent de dimensiunile sale, având un singur vot, Carta ONU în art.10 prevede pentru Adunarea Generală un mandat foarte larg. Întrucât numărul de subiecte aflate pe ordinea de zi a fiecărei sesiuni a Adunării Generale este foarte mare acestea sunt transmise spre analiză celor șase comisii specializate ale ONU. De regulă problemele privind drepturile omului sunt repartizate Comisiei a treia, care privește probleme sociale, umanitare și culturale. Ea adoptă rezoluții (care nu au caracter obligatoriu) și recomandări pe care le transmite Adunării Generale. De asemenea, i se prezintă anual raportul Consiliului pentru Drepturile Omului de către președintele acestuia și acționează în funcție de propunerile existente în raport. Cele șase Comisii se întrunesc, de regulă, la sediul ONU din New York.

⁴ A se vedea **Petru Dumitriu**, *Diversitate dans l'unité?*, IRDO, București, 2008, p. 26 și urm.

El se compune din 47 de state⁵ alese cu majoritate absolută din cele 193 de state membre ale ONU prin vot secret. Consiliul își desfășoară activitatea în sesiuni. Au loc, în general trei sesiuni pe an⁶, una dintre acestea fiind principală. Sesiunile trebuie să aibă în total o durată de cel puțin zece săptămâni pe an. Atunci când este cazul, de exemplu, când apare o situație de criză, pot avea loc și sesiuni extraordinare. O sesiune extraordinară se poate organiza la cererea unui membru al Consiliului, cerere ce trebuie susținută de cel puțin o treime din membrii săi. Trebuie să subliniem faptul că acest Consiliu nu are membri permanenți, ei pot primi maximum două mandate consecutive de câte trei ani și pot fi realeși apoi numai după o pauză de cel puțin un an. Precizăm că anual Consiliul se reînnoiește cu o treime din membri. Orice membru care a comis o încălcare flagrantă și sistematică a drepturilor omului poate fi suspendat de Adunarea Generală cu votul a două treimi din membrii prezenți cu drept de vot. Crearea Consiliului a fost prima realizare în reforma instituțională a ONU. Deși mulți au fost sceptici în acele momente, iată că el a ajuns deja la a douăzecișisasea sesiune ordinară ce s-a desfășurat între 10 și 27 iunie 2014 și în care au fost adoptate documentele finale de examinare periodică universală (EPU) privind situația în domeniul drepturilor omului din paisprezece state care au fost în prealabil examinate de Grupul de lucru al Consiliului însărcinat cu această activitate. De asemenea au fost adoptate numeroase rezoluții și decizii, a fost creat un nou mandat, și

⁵ Compoziția Consiliului trebuie să respecte repartizarea geografică. Astfel șapte locuri sunt atribuite Grupului de state din Europa Occidentală și alte state (Canada, Noua Zeelandă, SUA și Israel), șase locuri aparțin Grupului de state din Europa de Est, 13 locuri sunt alocate Grupului de state din Africa, 13 Grupului de state din Asia, 8 Grupului de state din America Latină și Caraibe.

⁶ Sesiunile au loc la sediul ONU de la Geneva. Secretariatul este asigurat de Înalțul Comisariat ONU pentru Drepturile Omului. Consiliul dispune de mai multe mecanisme cum ar fi de exemplu Examenul periodic universal (EPU) -mecanism ce permite evaluarea periodică a respectării de fiecare stat membru al ONU a obligațiilor și angajamentelor în domeniul drepturilor omului – procedurile speciale-în baza pactelor și convențiilor, procedura plângerilor, grupurile de lucru, mecanismul de experți, forumurile și alte mecanisme.

anume cel de raportor special pentru drepturile persoanelor cu dizabilități.

Un amănunt interesant, România a fost de mai multe ori aleasă ca membră a Consiliului ONU pentru drepturile omului. Statul nostru a fost membru atât din primul Consiliu cât și în cel actual.

Sesiunea din iunie 2014 a Consiliului, prezidată de ambasadorul Baudelaire Ndong Ella din Gabon, a fost deschisă de Înaltul Comisar ONU care a prezentat pentru ultima dată, așa cum s-a subliniat, activitățile Înaltului Comisariat ONU, întrucât doamna Navi Pillay, Înaltul Comisar pentru Drepturile Omului își va încheia mandatul în luna august a acestui an, locul său fiind luat de Prințul Zeid Ráad Al-Hussein al Iordaniei.

Consiliul printr-o rezoluție consacrată contribuției parlamentelor la lucrările Consiliului Drepturilor Omului și la Examenul periodic universal⁷ încurajează în special statele să promoveze, conform legislației lor naționale, participarea parlamentelor la toate etapele procesului de realizare a rapoartelor EPU. Consiliul a adoptat mai multe rezoluții privind situația drepturilor în mai multe state (Republica Arabă Siriană, Eritreea, Belarus).

De asemenea, în baza mai multor rezoluții adoptate în această sesiune Consiliul va acorda asistență Ucrainei, asistență tehnică Coastei de Fildeș, Sudanului de Sud.

Mai multe rezoluții privesc promovarea și protecția tuturor drepturilor omului adoptate în sesiunea la care ne referim.

În primul rând, pentru instaurarea unui mecanism de urmărire a modului cum sunt respectate obligațiile statelor în aplicarea Convenției ONU privind drepturile persoanelor cu dizabilități, pentru a avea consultații cu statele, mecanismele naționale și ONG-urile etc. pentru a putea cunoaște, analiza și promova cele mai bune practici privind realizarea drepturilor persoanelor cu dizabilități și participarea la viața societății ca membri egali cu ceilalți din societate și pentru a face recomandări concrete asupra mijloacelor celor mai bune pentru a promova mai bine și a proteja drepturile persoanelor cu dizabilități, Consiliul a decis printr-o rezoluție⁸ numirea unui

raportor special privind drepturile persoanelor cu dizabilități, pentru o perioadă de trei ani.

Prin alte rezoluții Consiliul a decis să înființeze un grup de lucru interguvernamental pentru elaborarea unui instrument internațional cu forță juridică pentru reglementarea în cadrul drepturilor omului a activităților societăților transnaționale și a altor întreprinderi⁹ și să proroge mandatul acestui grup de lucru¹⁰ pentru o perioadă de trei ani astfel încât acesta să înceapă în 2015 consultări cu statele pentru propunerea de măsuri juridice și practice și punerea lor în comun în vederea ameliorării accesului la justiție și utilizarea de mijloace nejudiciare pentru promovarea drepturilor victimelor violărilor legate de întreprinderi, în special avantajele și limitele unui instrument juridic coercitiv și de stabilire a unui raport pe această temă, care să fie prezentat Consiliului în 2016.

Consiliul a hotărât, printr-o altă rezoluție, prorogarea pentru o perioadă de trei ani a mandatului de expert independent pentru drepturile omului și solidaritate internațională¹¹.

Consiliul a adoptat de asemenea o rezoluție consacrată dreptului la educație și care reprezintă o continuare a rezoluției 8/4 a Consiliului¹² prin care se prelungește mandatul Raportorului special pe dreptul la educație pe o perioadă de trei ani. El condamnă atacurile, în special atacurile teroriste prin care se urmărește destabilizarea unităților de învățământ, a elevilor și cadrelor didactice, având un efect negativ recunoscut asupra realizării dreptului la educație, mai ales în ceea ce le privește pe fete.

O altă rezoluție are ca scop prelungirea mandatului Raportorului privind-i pe migranți¹³. Acesta urmează să găsească căile și mijloacele pentru depășirea obstacolelor care stau în calea asigurării unei protecții complete și efective a drepturilor migranților, recunoscându-se în special vulnerabilitatea femeilor, a copiilor și a migranților ilegali numiți în document „fără acte” sau care se află în situații (nelegale), neobișnuite, formulând recomandările cele mai adecvate pentru a preveni încălcări de drepturile omului și

⁹ A se vedea Rezoluția A/HRC/26/L.22/Rev.1.

¹⁰ A se vedea Rezoluția A/HRC/26/L.1.

¹¹ A se vedea Rezoluția A/HRC/26/L.16.

¹² A se vedea Rezoluția A/HRC/26/L.28.

¹³ A se vedea Rezoluția A/HRC/26/L.31.

⁷ A se vedea Rezoluția A/HRC/26/L.21.

⁸ A se vedea Rezoluția A/HRC/26/L.9 amendat.

medierea situațiilor „acolo unde se produc încălcări de drepturi ale migranților.”

Consiliul a prelungit cu trei ani și mandatul raportorului special pentru independența judecătorilor și avocaților. Rezoluția adoptată în acest sens¹⁴ merge pe aceleași condiții cu cele definite de Consiliu în anul 2011¹⁵. Se cere tuturor guvernelor să asigure cooperarea și să îi acorde asistență Raportorului special pentru ca acesta să-și poată îndeplini atribuțiile. De asemenea, li se cere să răspundă favorabil cererilor sale de a vizita anumite state și să aplice recomandările făcute. Același lucru se solicită și în rezoluția prin care se prelungeste cu trei ani mandatul Raportorului special pentru drepturile omului și sărăcia extremă¹⁶, al Raportoarei speciale asupra sclaviei, în special a femeilor și copiilor¹⁷, ale Raportorului special în materie de execuție extrajudiciară, sumară sau arbitrară¹⁸.

Printr-o rezoluție a Consiliului s-a recomandat Adunării Generale ONU proclamarea zilei de 13 iunie Ziua internațională a sensibilizării oamenilor în legătură cu drepturile persoanelor atinse de albinism¹⁹ și pentru promovarea protecției acestora.

Menționăm o rezoluție asupra protecției rromilor²⁰ pronunțată în această sesiune de Consiliu prin care sunt condamnate manifestările de rasism, de discriminare rasială, xenofobie și intoleranță care este asociată cu privire la rromi, prin această înțelegându-se și violența, stigmatizarea și excluderea socială și recunoaște necesitatea de a se face un studiu aprofundat asupra situației drepturilor omului ale rromilor la nivel global cu un interes special de antițigănist, Consiliul cere Raportoarei speciale pe problema minorităților de a face acest studiu.

La împlinirea a 20 de ani de la declararea Anului Internațional al Familiei, cu votul favorabil a numai 26 de membri din cei 47, Consiliul adoptă o rezoluție asupra protecției familiei²¹.

¹⁴ A se vedea Rezoluția A/HRC/26/L.18.

¹⁵ A se vedea Rezoluția A/HRC/17/L.2.

¹⁶ A se vedea Rezoluția A/HRC/26/L.10.

¹⁷ A se vedea Rezoluția A/HRC/26/L.19.

¹⁸ A se vedea Rezoluția A/HRC/26/L.23.

¹⁹ A se vedea Rezoluția A/HRC/26/L.7.

²⁰ A se vedea Rezoluția A/HRC/27/L.11 amendat.

²¹ A se vedea A/HRC/26/L.20/Rev.1.

Printr-o rezoluție privind pedeapsa capitală²² Consiliul decide organizarea unor reuniuni-dezbateri bianuale, la nivel înalt, vizând urmărirea schimbului de idei pe tema pedepsei capitale, prima urmând a avea loc în sesiunea Consiliului din luna martie a anului 2015.

Prin rezoluția privind drepturile omului și schimbările climatice²³, Consiliul a hotărât ca în prima sesiune ordinară din 2015²⁴ să fie consacrată o reuniune rolului pe care un dialog și o cooperare crescută îl pot juca în lupta contra efectelor nefaste ale schimbărilor climatice asupra drepturilor omului care ating cel mai dur persoanele și comunitățile care se află deja în situația de vulnerabilitate, și o altă reuniune-dezbateri consacrată efectelor nefaste ale schimbărilor climatice asupra dreptului la alimentație ca și politicile urmate învățămintelor trase din bunele practici în materie.

Prin rezoluția asupra drepturilor omului și reglementarea achiziționării, posesiei și utilizării armelor de foc de către civili²⁵ Consiliul angajează în mod special toate statele să ia măsuri legislative, administrative și altele potrivit dreptului internațional al drepturilor omului și cadrului lor constituțional, pentru a face în așa fel încât achiziționarea, posesia și utilizarea armelor de foc să fie reglementate efectiv în scopul protecției drepturilor, și în special a dreptului la viață și la securitatea persoanei.

O altă rezoluție, privind promovarea, protecția și exercitarea drepturilor omului pe Internet²⁶ a fost adoptată de Consiliu. În ea se afirmă că drepturile de care se bucură persoanele offline trebuie să fie protejate online, în special dreptul fiecărei persoane la libertatea de exprimare, aplicabil fără a ține seama de frontiere (granițe).

El angajează statele să trateze problemele de securitate pe Internet în respectul obligațiilor internaționale în domeniul drepturilor omului, în așa fel încât să garanteze libertatea și securitatea pe Internet, ca acesta să poată rămâne o forță de dezvoltare economică, socială și culturală.

Prin rezoluția privind intensificarea acțiunii duse pentru eliminarea tuturor formelor de violență față de femei; violența dirijată contra

²² A se vedea A/HRC/26/L.8/Rev.1.

²³ A se vedea doc. A/HRC/26/L.33/Rev.1.

²⁴ Sesiune ce va avea loc în luna martie 2015.

²⁵ A se vedea doc. A/HRC/26/L.27.

²⁶ A se vedea A/HRC/26/L.26.

femeilor ca obstacol la emanciparea politică și economică²⁷, Consiliul cheamă la prevenirea și eliminarea tuturor formelor de violență bazate pe gen. Printr-o altă rezoluție care privește eliminarea discriminării față de femei²⁸ Consiliul cere statelor să se angajeze în accelerarea punerii în aplicare a unui sistem care să asigure egalitatea de gen și eliminarea oricărui fel de discriminare, inclusiv a celei bazate pe cetățenie, care să asigure de asemenea o creștere a participării femeilor la viața economică.

Printr-o altă rezoluție²⁹ Consiliul cere Raportului special elaborarea unui studiu pe tema „Sportul și modul de viață sănatos ca factori care să contribuie la realizarea dreptului fiecărei persoane de a se bucura de cea mai bună stare de sănătate fizică și mintală posibilă”. Tema sănătății fizice și mintale este reluată și într-o rezoluție privind-i pe migranți³⁰.

Un subiect în actualitate rămâne cel al efectelor negative ale corupției asupra drepturilor omului, urmând ca în martie 2015 să fie prezentat un raport final pe această temă³¹.

De asemenea, Consiliul prin mai multe rezoluții și decizii a stabilit datele din anul următor până la care unele organisme și mecanisme de promovare a drepturilor omului trebuie să prezinte diverse rapoarte.

După cum se poate observa, activitatea Consiliului din cadrul celei de-a 26-a sesiuni a fost deosebit de bogată, încheindu-se cu 32 rezoluții și 2 decizii, demonstrând din nou, așa cum afirma doamna Navy Pillay în cuvântul său la această sesiune, că prin crearea Consiliului Drepturilor Omului acum 8 ani, sistemul onusian pentru drepturile omului a devenit mai puternic dar și mai suplu. Dar, așa cum Înaltul Comisar afirma, din păcate, comunitatea internațională nu s-a dovedit întotdeauna a fi în măsură să răspundă ferm și rapid unor situații de criză, unor încălcări grave ale drepturilor omului.

Noi sperăm că după fiecare sesiune să se realizeze un progres în privința promovării drepturilor omului la nivel planetar.

I.M.Z.

DIN ACTIVITATEA AGENȚIEI PENTRU DREPTURI FUNDAMENTALE A UNIUNII EUROPENE (FRA)

În data de 1 aprilie 2014, a avut loc o întâlnire între Agenția pentru Drepturi Fundamentale și președinția OSCE pentru a discuta studiul FRA privind violența împotriva femeilor. La întâlnirea găzduită de directorul Agenției, dl. Morten Kjareum, s-au discutat recomandările studiului și căile de acțiune de urmat împreună cu reprezentanți ai OSCE. De asemenea s-a avut în vedere posibilitatea extinderii studiului la nivelul Organizației pentru Securitate și Cooperare în Europa.

Experții FRA au oferit cursuri de formare (7 aprilie 2014) cu tema „Cadrul drepturilor fundamentale în UE și rolul agențiilor Uniunii în promovarea și protejarea drepturilor funda-

mentale”. Aceste cursuri s-au adresat personalului Secretariatului General al Consiliului Europei.

Pe 8 aprilie 2014 FRA a fost invitată în Austria la Graz să prezinte ghidul său privind drepturile fundamentale în cadrul întrunirii Coaliției Europene a Orașelor împotriva Rasismului. Tot în data de 8 aprilie, a avut loc o întrunire a experților FRA pentru a discuta indicatorii drepturilor omului pe migrație.

Agenția a prezentat la Bruxelles (8-9 aprilie 2014) concluziile sale preliminare care au rezultat din proiectul „Indicatori privind dreptul la participare politică al persoanelor cu dizabilități” în cadrul a două evenimente pe această temă. În dimineața de 8 aprilie, reprezentanți ai FRA au prezentat Grupului la nivel înalt ai reprezentanților statelor membre, rezultatele cheie din cadrul acestei cercetări pe care a întreprins-o împreună cu Comisia Europeană. În aceeași zi FRA și reprezentanții Comisiei au discutat în cadru unui eveniment organizat de Parlamentul European, principalele concluzii ale proiectului cu finanțare

²⁷ A se vedea doc. A/HRC/26/L.26/Rev.1.

²⁸ A se vedea doc.A/HRC/26/L.12.

²⁹ A se vedea doc.A/HRC/26/L.29 amendată.

³⁰ A se vedea doc. A/HRC/26/L.30 amendată.

³¹ A se vedea A/HRC/26/L.5.

Europeană Insing – Accesul la instituțiile Europene și semnalizări pentru cetățenii surdo-muți”. Proiectul a elaborat un sistem web pentru a oferi cetățenilor surdo-muți posibilitatea de a comunica cu politicienii europeni aleși și cu personalul din administrația publică. În prezentările sale, FRA s-a axat pe barierele aflate în calea participării politice a persoanelor cu dizabilități, bariere cu care se confruntă multe dintre aceste persoane în UE.

Conferința Consiliului European care a avut loc la Viena în perioada 10-11 aprilie 2014 a avut ca subiecte majore drepturile omului și dizabilitatea. La conferință au luat parte și reprezentanți ai FRA, care au prezentat în cadrul unui simpozion al Conferinței, concluziile proiectului FRA intitulat ”Indicatori privind dreptul la participare politică al persoanelor cu dizabilități.

În perioada 10-11 aprilie, Academia de Drept European din Trier, a găzduit un seminar intitulat „Accesul la justiție pentru victimele delictelor în UE – standarde minime în procedurile penale”.

La un seminar pe tema violenței împotriva femeilor, organizat la Helsinki pe 11 aprilie, 2014, FRA a prezentat, de asemenea, rezultatele studiului său privind violența împotriva femeilor. Seminarul a fost organizat de Centrul pentru Drepturile Omului din Helsinki împreună cu rețeaua guvernamentală a persoanelor de contact pentru drepturi fundamentale din Finlanda.

Tot în perioada 10-11 aprilie 2014, a avut loc la Viena cea de a 7-a întâlnire a Platformei Drepturilor Fundamentale. Eveniment în cadrul căruia Agenția pentru Drepturi Fundamentale a invitat organizații ale societății civile să identifice sugestii concrete care să informeze factorii de decizie atunci când aceștia prefigurează viitorul justiției și al afacerilor interne în UE. Întâlnirea din acest an a Platformei Drepturilor Fundamentale s-a axat pe Viitoare priorități ale drepturilor fundamentale în domeniul libertății, securității și justiției și contribuția societății civile.

FRA a prezentat rezultatele studiului său privind violența împotriva femeilor în cadrul Conferinței rețelei europene privind violența și probleme de gen, care a avut loc la Valletta în Malta, în perioada 21-23 aprilie.

Agenția a organizat împreună cu președinția elenă a Consiliului Uniunii Europene un seminar privind Combaterea crimelor și infracțiunilor

motivate de ură, la Salonic, Grecia, în perioada 28 – 29 aprilie 2014. Astfel, prin prezentările, discuțiile și dezbaterile ce au avut loc între reprezentanții statelor membre și experți ai organizațiilor internaționale și regionale, s-a dorit încurajarea raportării și îmbunătățirea strângerii de date privind infracțiunile motivate de ură.

Ambasadori ai Consiliului European au vizitat Agenția în data de 5 mai, fiind primiți de directorul FRA, dl. Morten Kjøreum, care le-a prezentat pe larg activitatea și rapoartele FRA în domeniul drepturilor omului.

Directorul FRA a vizitat Germania în perioada 7-9 mai, 2014 pentru a prezenta Comitetului pe probleme UE a Parlamentului German, activitatea desfășurată de FRA în domeniul drepturilor fundamentale ale omului.

Totodată, pe 7 mai 2014, reprezentanți ai FRA au prezentat Comitetului reunit pe Drepturile Omului al Parlamentului Marii Britanii situația cercetărilor sale privind violența împotriva femeilor și fetelor. Cu această ocazie a răspuns unor întrebări referitoare la sondajele pe care le-a întreprins și ale căror rezultate au fost publicate în luna martie a acestui an.

În perioada 12-13 mai 2014 FRA a discutat cooperarea cu viitoarea președinție italiană a UE, Directorul FRA a vizitat Italia, a cărei președinție a Consiliului UE va intra în vigoare pe 1 iulie.

La cel de al doilea forum European IDAHO, care a avut loc la Valletta, în Malta, pe 13 mai 2014, FRA a prezentat rezultatele studiului său privind comunitatea LGBT. Conferința la nivel înalt a fost găzduită de către guvernele maltez și suedez pentru a sărbători Ziua internațională împotriva homofobiei și transfobiei.

Agenția a invitat pe 13 mai organisme de drepturile omului să se alăture proiectului său pilot de realizare a unui ghid de informare privind formularea plângerilor, asistența juridică și dreptul la informare. Din acest proiect, numit prescurtat CLARITY, face parte și Institutul Român pentru Drepturile Omului.

Pe 14 mai FRA a participat la cea de a 7-a întâlnire ad-hoc a Comitetului de Experți pe problemele romilor, organizată de Consiliul European.

Tot în data de 14 mai, specialiștii în comunicare de la FRA și din cadrul instituțiilor naționale de drepturile omului s-au întâlnit pentru

a discuta creșterea impactului muncii depuse de către aceste instituții prin intermediul unei comunicări eficiente.

Agenția pentru Drepturi Fundamentale a Uniunii Europene a prezentat concluziile proiectului său privind serviciile de sprijin acordate victimelor în cadrul Conferinței anuale a organizației „Victim Support Europe”, desfășurată în perioada 14-17 mai, 2014.

În cadrul mesei rotunde cu tema „Violența împotriva femeilor”, care a avut loc în 14 mai 2014 la Secretariatul ONU din New York, FRA a prezentat concluziile sondajului său privind violența împotriva femeilor.

O întâlnire a experților organizată de Divizia pentru Drepturile Copilului din cadrul Consiliului Europei a avut loc la Strasbourg pe 19 mai. La eveniment a luat parte și FRA care și-a prezentat activitatea în acest domeniu.

În perioada 19-20 mai, Agenția a organizat un seminar pe tema indicatorilor de măsurare a implementării Convenției ONU privind drepturile persoanelor cu dizabilități. Seminarul s-a desfășurat în cadrul întâlnirii Grupului de lucru al Rețelei Europene de Institute Naționale pentru Drepturile Omului.

O delegație a FRA a vizitat Letonia între 20 și 21 mai 2014, în vederea viitoarei sale președinții a Consiliului UE în prima jumătate a anului 2015, pentru a explora viitoare posibilități de cooperare.

Centrul Finlandez pentru Drepturile Omului a organizat pe 21 mai, la Helsinki un seminar la nivel înalt în cadrul căruia FRA a prezentat concluziile și rezultatele proiectului său privind dreptul la participare politică al persoanelor cu dizabilități.

În perioada 22 – 23 mai a avut loc reuniunea Consiliului de Administrație al FRA.

FRA a întreprins vizite locale în două municipalități între 22 și 26 mai 2014. Aceste municipalități au fost selectate pentru faza pilot a angajării FRA în proiectul de incluziune a romilor, cunoscut sub acronimul LERI. Cele două municipalități vizitate au fost Mantua, Italia (22-23 mai) și Hrabușice, Slovacia (26 mai).

FRA a prezentat rezultatele studiului său privind violența împotriva femeilor în cadrul unei întruniri de coordonare a rețelei Femeile Împotriva Violenței în Europa, care a avut loc în perioada 26-27 mai, la Viena.

Cea de a 25-a întâlnire a Comitetului științific al FRA a avut loc pe 26 mai 2014, la Viena. În cadrul acestei întâlniri, Comitetul științific a discutat o serie de teme, precum identificarea și evaluarea unor practici promițătoare în activitatea FRA, sau conținutul viitorului Raport Anual. De asemenea, Comitetul științific a analizat cele mai recente rapoarte și evenimente FRA precum și programul anual de lucru al Agenției.

FRA a participat pe 2 iunie la seminarul cu tema „Confidențialitate, consumatori, competiție și date importante”, care s-a desfășurat la Bruxelles, fiind organizat de Autoritatea Europeană pentru Protecția Datelor.

Directorul FRA a luat cuvântul în cadrul primei întâlniri a Comitetului European pentru Coeziune Socială al Consiliului Europei. Întâlnirea a avut ca temă „Demnitatea umană și egalitatea” și a avut loc la Strasbourg între 3 și 5 iunie, 2014.

Pe 5 iunie 2014 agențiile UE s-au reunit la Bruxelles. Printre alte subiecte la întâlnire s-a dezbătut strategia de comunicare a rețelei, s-a discutat despre punerea în aplicare a direcțiilor viitoare de abordare comună a problemei descentralizării agențiilor UE, precum și chestiuni legate de bugetele și personalul acestora.

Ediția revizuită și adăugită a manualului privind protecția datelor a fost lansată în mai multe limbi pe 5 iunie, 2014, la Strasbourg în cadrul unei Conferințe europene a Autorităților din domeniul Protecției Datelor. Ghidul FRA privind protecția datelor s-a bucurat de succes și de aceea această ediție a fost pregătită în încă patru limbi: franceză, germană, greacă și italiană.

De asemenea, în data de 5 iunie 2014 Directorul FRA a prezentat în cadrul Consiliului Justiție și Afaceri Interne al UE, Raportul anual al FRA privind drepturile fundamentale (2013).

În domeniul promovării și protecției drepturilor copilului, FRA a luat parte la dezbateri organizată la Paris pe 11 iunie. În cadrul acestei întâlniri s-a discutat despre o justiție accesibilă, care să vină în sprijinul copilului.

Pe 11 iunie reprezentanți ai FRA au participat la o întâlnire la nivel înalt privind transparența informației din partea companiilor și a guvernelor, care a avut loc la Berlin.

Împreună cu experți norvegieni de la Directoratul pentru Copii, Tineret și Familie, FRA a analizat și discutat dezvoltarea și evoluția

indicatorilor privind drepturile omului, în cadrul unei reuniuni, care a avut loc pe 12 iunie.

Directorul FRA a fost invitat să prezinte activitatea Agenției oficialilor spanioli în timpul unei vizite întreprinse pentru două zile la Madrid (12– 13 iunie). El a folosit această ocazie pentru a-i informa pe parlamentari cu privire la munca rețelei agențiilor UE, rețea pe care FRA o prezidează în anul 2014. Au avut loc, de asemenea, o serie de întâlniri bilaterale cu reprezentanți la nivel înalt ai diferitelor ministere din Spania, precum și cu Biroul Procurorului General. Directorul FRA s-a întâlnit totodată și cu mai multe organizații ale societății civile.

În urma publicării recente de către Comisie a noului cadru UE pentru consolidarea statului de drept, la reuniune se va analiza modul în care autoritățile locale și regionale pot contribui în continuare pentru a asigura o abordare la toate nivelurile pentru a proteja statul de drept și drepturile fundamentale în UE.

În raportul său anual 2013, FRA a subliniat rolul major al autorităților locale și regionale în punerea în aplicare a drepturilor fundamentale. Cercetarea FRA a identificat o serie de măsuri care pot fi luate pentru a îmbunătăți punerea în aplicare a drepturilor fundamentale la nivel local și regional, măsuri care au fost compilate într-un set de instrumente online „Aderarea la drepturile fundamentale” pentru funcționarii care lucrează la toate nivelurile de guvernare. Bazându-se pe exemple și practici inovatoare, participanții vor explora următorii pași posibili pentru a spori și mai mult eforturile de a proteja și promova drepturile fundamentale.

Ca urmare a rezultatelor studiului FRA la nivel UE privind violența împotriva femeilor, FRA a invitat pe 17 iunie la o întrunire organizații care angajează bărbații în lupta împotriva violenței exercitate asupra femeilor.

Pe 18 iunie, FRA și-a prezentat activitatea și cercetările privind capacitatea juridică a persoanelor cu dizabilități, în cadrul unei conferințe privind paza publică, organizată de Uniunea Cehă a Orașelor și Municipalităților.

De asemenea, FRA a participat la o Conferință internațională cu tema „Politici privind

dizabilitățile”, care s-a desfășurat la Gallway în perioada 23-25 iunie. Conferința s-a axat pe legătura dintre cercetare și viitoarele programe de reformă în domeniul dizabilității.

Pe 23 iunie, a avut loc la Bruxelles Conferința „Drepturile fundamentale pentru populația romă”, organizată de către Asociația Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului. FRA și-a prezentat activitatea sa de cercetare în acest domeniu.

Pe 23 iunie, FRA a susținut un discurs de deschidere în cadrul celui de al 9-lea seminar regional al Rețelei Europene a Ombudsmanilor, care a avut loc la Cardiff sub titlul „Să îi ascultăm pe cei ce nu au un cuvânt de spus”

Agenția a participat la un seminar pilot cu tema „Drepturile fundamentale și comemorarea holocaustului”, fiind găzduit de către Comisia Europeană la Bruxelles, pe 26 iunie.

Tot în data de 26 iunie, Directorul FRA, Morten Kjaerum s-a întâlnit cu Ombudsmanul European, Emily O’ Reilley la Strasbourg pentru a discuta prioritățile actuale ale ambelor instituții.

Agenția pentru Drepturile Omului a Uniunii Europene și Curtea Europeană a Drepturilor Omului au lansat, pe 27 iunie, un ghid actualizat al legislației europene a azilului, granițelor și imigrării. Ghidul nu numai că actualizează informația prezentată anul trecut, dar este și pus la dispoziție publicului și celor interesați, fiind tradus în încă 5 limbi.

Recunoscând rolul vital pe care tutorii îl au în protejarea copiilor care nu se află în îngrijire parentală, FRA a publicat un ghid privind sistemele de tutelă, lansat pe data de 30 iunie, 2014.

FRA a participat la un seminar privind drepturile fundamentale ale persoanelor vârstnice din Europa sub titlul „Cui îi pasă?”, desfășurat la Bruxelles pe 30 iunie.

Directorul FRA, Morten Kjaerum a avut o întâlnire cu Platforma Socială la Bruxelles, în data de 30 iunie. Această Platformă însumează o rețea de 47 de organizații europene ale Societății Civile.

DANIELA ALBU

DESPRE INSTITUTUL DE DREPT EUROPEAN

Institutul European de Drept (ELI) este o organizație non-profit înființată pentru a iniția, a efectua și a înlesni cercetarea, pentru a face recomandări și pentru a asigura îndrumări practice în domeniul dezvoltării legislației europene. Pornind de la bogăția diferitelor tradiții juridice, misiunea sa este căutarea unei mai bune elaborări a legislației în Europa precum și integrarea legislației europene. Prin eforturile sale, ELI caută să contribuie la formarea unei comunități legislative europene mai viguroase, integrând realizările diferitelor culturi juridice, reconfirmând valoarea cunoașterii comparative și abordând o perspectivă paneuropeană autentică. Ca atare, activitatea sa acoperă toate ramurile de drept: substanțial și procedural; privat și public.

Printre sarcinile fundamentale ale ELI se numără:

- să evalueze și să stimuleze dezvoltarea legislației, a politicii legislative și a practicii în cadrul UE, și îndeosebi să facă propuneri pentru dezvoltarea în continuare a acquis-ului și pentru îmbunătățirea implementării legislației UE de către statele membre;

- să identifice și să analizeze evoluțiile legislative în sferile de competență ale statelor membre care au relevanță la nivelul UE;

- să studieze modalitățile de abordare de către UE a dreptului internațional și să sporească rolul pe care legislația UE îl poate juca pe plan mondial, de exemplu elaborând proiecte de instrumente internaționale sau modele de reguli;

- să desfășoare și să înlesnească cercetarea paneuropeană, îndeosebi să proiecteze, să evalueze sau să îmbunătățească principiile și

regulile care sunt comune sistemelor juridice europene; și

- să asigure un forum de discuții și cooperare între juriști (indiferent de vocație sau ocupație), între alți universitari, judecători, avocați și alte profesii juridice, care manifestă un viu interes pentru dezvoltarea legislației și care laolaltă reprezintă un larg evantai de tradiții juridice.

În vederea îndeplinirii acestor sarcini, ELI acționează din proprie inițiativă. Totodată însă, el oferă consultații instituțiilor implicate în dezvoltarea legislației pe plan european, internațional sau național. Cum deschiderea sa nu se limitează la experiența europeană, ELI este gata să coopereze cu organizații non-europene sau internaționale precum Institutul American de Drept sau UNIDROIT.¹

ELI este devotat principiilor puterii de cuprindere și colaborării în muncă și se străduiește să creeze punți peste prăpastia deseori resimțită dintre diferitele culturi juridice, dintre dreptul privat și dreptul public, precum și dintre teorie și practică. Pentru a duce și mai departe acest devotament, el caută să implice un spectru larg de personalități care să reflecte bogăția tradițiilor juridice, a disciplinelor juridice și a cadrului profesiunilor juridice ce se regăsesc pe întreg cuprinsul Europei.² ELI este de asemenea deschis să facă uz de abordări metodologice diferite precum și să brodeze pe marginea concepțiilor și punctelor de vedere ale unei audiențe cât mai largi posibile din rândul celor care îi împărtășesc viziunea.

TRADUCERE VALERIU RENDEC

¹ Institutul internațional pentru unificarea dreptului privat (UNIDROIT) este o organizație interguvernamentală cu sediul la Roma. Scopul său este de a studia nevoia și metodele de modernizare, armonizare și coordonare a dreptului privat, îndeosebi a dreptului comercial, între state și grupuri de state și de a formula instrumente, principii și reguli juridice uniforme în vederea realizării acestor obiective. Înființat în 1926 ca organ auxiliar al Ligii Națiunilor, Institutul a fost, după încetarea existenței Ligii, reînființat în 1940 pe baza unui acord multilateral – Statutul UNIDROIT.

² Printre membrii ELI se numără și Institutul Român pentru Drepturile Omului.

AVOCATUL POPORULUI, RAPORT SPECIAL PRIVIND RESPECTAREA DREPTURILOR COPIILOR PRIVAȚI DE LIBERTATE ÎN ROMÂNIA, 2014, 107 P.

Raportul coordonat de dl Ionel Oprea, adj. al Avocatului Poporului și dl Tudor Ștefănescu, din partea UNICEF România constituie un demers extrem de important în prezentarea condițiilor în care sunt respectate drepturile copiilor privați de libertate. De asemenea, studiul urmărește să reprezinte un sprijin în procesul de luare a deciziilor prin furnizarea de informații cheie către instituțiile relevante.

Raportul special este o inițiativă a instituției Avocatul Poporului din România și a fost realizat cu concursul tehnic al UNICEF România în cadrul unui proiect. Studiul își propune să determine dacă și în ce măsură sunt respectate drepturile copiilor privați de libertate în România, prin analiza percepțiilor acestora în legătură cu cele mai importante aspecte ale drepturilor lor la siguranță, demnitate umană, acces la asistență juridică, separarea de adulți, asistență medicală și servicii pentru promovarea sănătății, educației și menținerea legăturii cu familia și comunitatea pe perioada detenției. Raportul analizează respectarea drepturilor copiilor pe întregul traseu judiciar, de la arestarea preventivă până la executarea pedepsei sau a măsurii educative dispuse de instanța de judecată.

Totodată, această analiză sprijină îmbunătățirea politicilor publice pentru copiii privați de libertate și reintegrarea lor durabilă în societate, prin furnizarea de informații cheie și formularea de recomandări pentru instituțiile relevante, în special Ministerul Justiției – Administrația Națională a Penitenciarelor, Ministerul Afacerilor Interne și Comisiile Parlamentare cu mandat în acest domeniu.

România, în calitatea sa de stat parte la Convenția cu privire la drepturile copilului și protocoalele sale precum și la tratatele regionale în materie, a asimilat în legislația internă principiile și normele asumate prin angajamentele sale internaționale, instituind, totodată, o serie de instituții care desfășoară o largă gamă de activități, programe și campanii.

În prima secțiune a acestui studiu este analizat cadrul legal din România care privește copiii privați de libertate, printr-o dublă comparație, comparând cadrul legal național care era în vigoare

la momentul culegerii datelor cu noul cadru legal care a intrat în vigoare în februarie 2014, în al doilea rând compară prevederile legale naționale cu reglementările internaționale în materie penală care se aplică copiilor privați de libertate.

Drepturile copilului, consacrate și garantate prin reglementările internaționale și interne, pot fi grupate în ansamblu în *drepturi de protecție* împotriva oricăror forme de abuz fizic sau moral, *drepturi de dezvoltare*, strâns legate de asigurarea serviciilor necesare, precum educație și îngrijire medicală, accesul tuturor la acestea și *drepturile de participare* și consultare în privința deciziilor care îi privesc.

Alături de principiul nediscriminării, al dreptului la supraviețuire și dezvoltare în toată măsura posibilului, precum și respectarea opiniilor copilului, interesul superior al copilului este un principiu general al Convenției aflat în „interdependență” cu celelalte. Referirea la acest principiu, pe lângă art. 3, și în cadrul altor articole din Convenție subliniază importanța sa în situații precum: separarea copiilor de părinți, responsabilitățile părintești, lipsirea de mediul familial, adopția, precum și audierile în instanță în cazurile de natură penală care implică un minor.

Totodată, art. 24 al Cartei drepturilor fundamentale prevede că: „(2) În toate acțiunile referitoare la copii, indiferent dacă sunt realizate de autorități publice sau de instituții private, interesul superior al copilului trebuie să fie considerat primordial. (3) Orice copil are dreptul de a întreține cu regularitate relații personale și contacte directe cu ambii părinți, cu excepția cazului în care acestea sunt contrare interesului său.”

A doua secțiune a studiului prezintă specificul diferitelor unități de deținere aflate în subordinea Administrației Naționale a Penitenciarelor din România, unități care au în custodie copii aflați în arest preventiv sau condamnați definitiv și în care au fost realizate interviurile. Rezultatele studiului și metodologia utilizată sunt prezentate în a treia secțiune.

DR. ADRIAN BULGARU

**MERRIS AMOS, HUMAN RIGHTS LAW, EDITIA A 2-A, OXFORD:
HARD PUBLISHING 2014, 688 P.**

Semnalăm apariția recentă a cărții elaborate de prof. dr. Merris Amos, șefa departamentului de drept de la Queen Mary University din Londra (QMUL). Lucrare de referință în domeniul drepturilor omului ajunsă la a doua ediție, aceasta este formată din două părți.

În prima parte este examinată și interpretată sub aspect judiciar aplicarea în Marea Britanie a Legii privind drepturile omului Human Rights Act (HRA) din 1998. Tot aici se dau remarcabile definiții pentru termeni și concepte și sunt tratate diferite aspecte procedurale. Totodată, este analizată relația dintre instanțele din Marea Britanie și Curtea Europeană a Drepturilor Omului și sunt determinate unele incompa-

tibilități. Apreciem în mod deosebit examinarea impactului Human Rights Act asupra legislației primare, daunele și alte remedii acordate în cazul încălcării Convenției Europene a Drepturilor Omului.

Remarcăm, în partea a doua a lucrării sunt prezentate drepturile omului așa cum se regăsesc în Convenția europeană, privity în context național.

Lucrarea este utilă oricărei persoane interesată de aplicarea Convenției Europene a Drepturilor Omului în statele membre ale Consiliului Europei.

TEODOR LORENT

**TITUS PRESCURE, ROXANA MATEFI, DREPT CIVIL. PARTEA GENERALĂ.
PERSOANELE, EDITURA HAMANGIU, BUCUREȘTI, 2012, 420P.**

Recent, centrul de documentare al Institutului Român pentru Drepturile Omului s-a îmbogățit cu mai multe tratate și cursuri universitare de drept. Printre acestea se află și cursul cu titlul de mai sus. Acesta acoperă întreaga materie de anul I a facultății de drept din universitățile din țara noastră și ce este foarte important, este una din primele cărți publicate după apariția Noului Cod civil și care, în aceste condiții tratează întreaga materie pe baza Noului Cod civil.

În primul titlu al lucrării intitulat "Introducere în știința dreptului" capitolul introductiv intitulat "Considerații de ordin general" autorii definesc noțiunea de drept civil și prezintă apoi domeniul dreptului civil. Apoi ei se ocupă de delimitarea raporturilor de drept civil de cele aparținând altor ramuri de drept și prezintă principiile dreptului civil apoi compară dreptul civil cu alte ramuri de drept. În continuare ei se ocupă de o instituție esențială a dreptului civil, care permite o mai precisă delimitare a dreptului civil de alte ramuri de drept și anume norma de drept. Autorii o definesc normele juridice civile generale și speciale, normele imperative onerative și prohibitive, normele imperative de ordine publică și de ordine privată, normele dispozitive (inter-

pretative sau declarative, normele dispozitive permissive și imperative. Ultima secțiune a primului capitol este consacrată izvoarelor dreptului civil, instituție importantă a acestei ramuri de drept. Următoarele capitole ale primului titlu al cărții se referă la aplicarea legii în timp, în spațiu și cu privire la persoane și la interpretarea normelor juridice și la efectele legii civile.

Al doilea titlu al cursului este consacrat raportului juridic civil. În acest cadru sunt prezentate caracterele juridice ale raportului juridic civil, este analizată structura raportului juridic civil, sunt prezentate părțile raportului juridic civil, conținutul raportului juridic civil și obiectul raportului juridic civil.

Cel de al treilea titlu este intitulat izvoarele raportului juridic civil și anume, faptul juridic și actul juridic civil, pentru ca un ultim capitol al acestui titlu să fie consacrat publicității drepturilor, a actelor și faptelor juridice.

Următorul titlu privește în primul rând prescripția extinctivă, care așa cum subliniază însuși autorii, o instituție „cunoscută și reglementată din cele mai vechi timpuri, datorită necesității și utilității sale neîndoiebnice pentru stabilirea și securitatea raporturilor juridice civile”.

Apoi este prezentată instituția decăderii măsură care are ca efect stingerea unui drept în cazul neexercitării lui într-un termen convenit sau impus.

Partea a doua a cursului prezintă persoanele. Primul titlu se ocupă de persoana fizică, începând cu identificarea persoanei fizice prin nume și prenume, domiciliu și reședință și stare civilă. Apoi sunt tratate capacitatea civilă a persoanei fizice, fiind tratate atât capacitatea de folosință cât și cea de exercițiu, modalitățile de ocrotire a persoanei fizice.

Ultimul titlu al cărții privește persoana juridică. În introducere remarcându-se, comentariul cu privire la personalitatea juridică, la denumirea persoanelor juridice, definiția noțiunii de persoană

juridică, la clasificarea persoanelor juridice, la prezentarea elementelor constitutive ale persoanelor juridice, la prezentarea elementelor de identificare a persoanelor juridice, înființarea persoanelor juridice, nulitatea persoanei juridice, înregistrarea persoanelor juridice, capacitatea civilă a persoanelor juridice, reorganizarea persoanei juridice și încetarea persoanei juridice.

Cursul este util tuturor studenților din anul I din facultățile de drept și de administrație publică, dar și tuturor reprezentanților ONG-urilor, celor care doresc să cunoască elementele de bază ale dreptului civil român, după intrarea în vigoare a Noului Cod civil.

MARIANA DUMITRU

REVUE INTERNATIONALE DE DROIT COMPARÉ NO.2/2014, 456P.

Întrucât evenimentul științific mondial cel mai important din acest an este Congresul Internațional, de Drept Comparat, al Academiei Internaționale de Drept Comparat (AIDC), care se va desfășura la Viena în perioada 20-26 iulie 2014, acest număr al revistei cuprinde, sub genericul „Studii de drept contemporan”, rapoartele naționale franceze pentru congresul menționat mai înainte.

Primul raport intitulat *Migrație și drept* aparține prof.univ.dr. Nicole Guimezanes autoare a unor cărți și studii de referință în domeniul refugiaților, migranților, azilanților și al liberei circulații în Uniunea Europeană, membră a Academiei Internaționale de Drept Comparat și este realizat pe baza schemei propuse de raportorul general pe această temă. Astfel, sunt prezentate condițiile generale ale migrației și șederii în Franța prin prisma reglementărilor Uniunii Europene și ale legislației naționale, cu date concrete referitoare la imigrație și integrare în Franța a cetățenilor din Elveția și ai statelor membre ale Uniunii Europene și printre care și a celor din România, dar și cu date statistice referitoare la refuzul autorităților de acordare a vizei de intrare 2007-2011, cu date referitoare la vize de ședere de lungă durată din aceeași perioadă, cu datele statistice privind căsătoriile mixte în care unul din soți este francez, cu cele privind persoanele care acced la cetățenia franceză

prin căsătorie prezentându-se separat situația cetățenilor statelor din afara UE și situația celor din UE și Elveția.

În ultima parte a raportului este prezentată dintr-o perspectivă mai largă situația migrației în Franța, pornind de la impactul istoric, apoi prezentându-se rolul drepturilor omului și protecției umanitare, atât privind evoluția doctrinei cât și a jurisprudenței franceze, demonstrându-se cât de necesare sunt noi politici față de formele inedite de mobilitate transfrontalieră, adică adaptarea dreptului la noile realități legale de migrație dar și efectele pe care le au problemele spinoase asupra orientării pe care o au politicile privind migrația în anumite state.

Alt raport național francez care privește drepturile omului și care ne-a reținut, evident, atenția este *Influența drepturilor omului și a drepturilor fundamentale asupra dreptului privat* aparține prof.univ.dr. Geneviève Helleringer și conf.dr. Kiteri Garcia. În raport se ține seama de punctajul impus raportorilor naționali de raportorul general al Congresului pe tema respectivă. Astfel, este prezentat istoricul noțiunilor de drepturile omului și drept umanitar în jurisprudență, doctrină și legislație în Franța subliniind că deși ideea drepturilor omului vine din antichitate, doctrina s-a pus de acord cu istoria drepturilor omului, poate fi studiată începând cu secolul al XVI-lea.

Apoi autoarea se ocupă de consacarea drepturilor omului și a drepturilor fundamentale ale omului în jurisprudența, doctrina și legislația franceză. În continuare este prezentată poziția franceză cu privire la condițiile internaționale privind drepturile omului și rațiunile pentru care, uneori, există o reținere totală sau parțială față de aplicarea acestor convenții.

Este interesantă poziția din raport cu privire la definiția drepturilor omului și drepturile fundamentale ale omului, utilizând izvoarele din textele documentelor internaționale și a Constituției franceze, din jurisprudență și doctrină.

Remarcăm modul de abordare, în raport, a funcției principale a drepturilor omului și a drepturilor fundamentale în Franța și a limitelor legale ale protecției acestor drepturi, subliniindu-se că „limitările trebuie să fie mai întâi justificate” și apoi trebuie „adaptate scopului urmărit”.

În continuare este evidențiată influența drepturilor omului și a drepturilor fundamentale în dreptul contractelor. Sunt prezentate principiile generale ale dreptului contractelor și concordanța lor cu drepturile fundamentale, controlul dezechilibrului contractual pe baza reglementărilor din domeniul drepturilor omului, fundamentalizarea dreptului contractelor sub influența jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului.

Prezintă un deosebit interes pentru specialiștii în domeniul drepturilor omului tratarea în raport a influenței drepturilor omului și a drepturilor fundamentale asupra răspunderii delictuale și asupra dreptului de proprietate, asupra dreptului familiei și în alte domenii ale dreptului privat.

Un alt raport care ne-a reținut atenția din punct de vedere al drepturilor omului este raportul *Daunele–interese pentru încălcarea dreptului omului* aparținând prof.univ.dr. Xavier Philippe, membru al Academiei Internaționale de Drept Comparat, care în cercetarea sa pornește de la momentul Revoluției franceze din 1789, momentul în care au fost recunoscute regulile și principiile care protejează drepturile fundamentale ale omului. Apoi este prezentat regimul general francez al răspunderii pentru încălcarea drepturilor și libertăților fundamentale și este detaliată apoi răspunderea pentru încălcarea drepturilor fundamentale. Trebuie semnalată și prezentarea în acest raport a interacțiunii principiilor indemnizației naționale și supranaționale

în cazul răspunderii pentru încălcarea drepturilor omului.

Evident, nu poate fi omis raportul *Drepturile copilului* al prof.univ.dr. Adeline Gouttenoire care se ocupă mai întâi de ratificarea de către Franța, în 2 iulie 1990 a Convenției internaționale privind drepturile copilului, continuă cu aplicarea principiului promovării interesului superior al copilului, cu dreptul copilului de a stabili sau menține legături cu părinții în cazul copilului născut ca urmare a unei nașteri anonime (este cazul mamelor purtătoare, al utilizării băncilor de ovule etc), dreptul copilului de a fi asociat deciziilor care îl privesc.

Desigur, este interesant pentru specialiștii în domeniul drepturilor omului raportul *Drepturile sociale ca drepturi fundamentale* elaborat de prof.univ.dr. Thierry Rambaud, membru al Academiei Internaționale de Drept Comparat, și care invită cititorul să considere drepturile sociale ca veritabile drepturi fundamentale și drepturi ale omului spre deosebire de viziunea restrictivă „a doctrinei clasice a libertăților fundamentale”. Autorul analizează drepturile omului potrivit doctrinei naționale, protecția constituțională a drepturilor sociale, protecție drepturilor sociale pe plan internațional, protecția drepturilor sociale în legislația ordinară și garanția instituțională a drepturilor sociale. Unul din rapoartele generale este consacrat aplicării normelor religioase în concordanță cu legislația statelor, subiect care este tratat de raportorul francez, reputatul prof.univ.dr. Jacques Robert, membru al Academiei Internaționale de Drept Comparat, în lucrarea sa *Legea vaticană și legea franceză*.

Și celelalte rapoarte naționale din acest număr al revistei prezentate, chiar dacă nu sunt axate pe drepturile omului și pe libertățile fundamentale conțin prevederi din domeniul drepturilor omului sau au implicații asupra acestor drepturi. Amintim, astfel, raportul *Efectele crizelor financiare asupra forței obligatorii a contractelor: renegocierea, revocarea sau revizuirea* al prof.univ.dr. Remy Cabrillac, membru al Academiei Internaționale de Drept Comparat, *Restituirea profitului ilicit* al prof.univ.dr. Michel Sejean, *Aplicarea legii străine* de prof.univ.dr. Sabine Corneloup, *Corupția în contractele comerciale internaționale și efectele sale în dreptul privat* al prof.univ.dr. Mustapha Mekki, *Medierea* raport elaborat de magistratul Gilbert Cousteaux și prof.univ.dr.

Sylvaine Poillot Peruzzetto, *Specializarea dreptului siguranței personale – angajamentele juridice pentru altul – între dreptul comercial și protecția consumatorilor* al prof.univ. dr. Manuella Bourassin *Contractele de licență, programele de calculator gratuite și licențele „creative commons”* de prof.univ.dr. Nicolas Binctin, membru al Academiei Internaționale de Drept Comparat, *Alerta profesională* de conf.dr. Katrin Deckert și conf.dr. Morgan Sweeney, *Recurgerea la precedente străine de către judecătorul constituțional francez* de conf.dr. Alexis Le Quinio și *Recunoașterea actelor adm-*

nistrative străine de magistrat administrativ, prof. univ. asociat Timothée Paris, membru al Academiei Internaționale de Drept Comparat, secretarul general al Societății franceze de legislație comparată.

Volumul prezintă un deosebit interes atât pentru teoreticieni cât și pentru practicienii din domeniul dreptului dar și pentru viitorii juriști și evident pentru toți cei interesați de evoluția protecției și promovării drepturilor omului.

PETRU EMANUEL ZLĂTESCU

RAPPORTS INTERNATIONAUX ITALIENS AU XIXE CONGRES INTERNATIONAL DE DROIT COMPARÉ, VIENNE 2014, UNIVERSITA DEGLI STUDI DI MILANO, SOCIETA ITALIANA PER LA RICERCA NEL DIRITTO COMPARATO, A.G. GIUFFRÉ EDITORE MILANO, 2014, 891 P.

Volumul redactat de prof. univ. dr. Rossella Esther Cerchia urmează tradiția școlii italiene de drept comparat, de a publica într-un volum aparte, rapoartele naționale la congresele internaționale de drept comparat ale Academiei Internaționale de Drept Comparat (AIDC), începând cu Congresul de la Teheran și continuând cu congresele de la Budapesta, Caracas, Sydney, Montreal, Atena, Bristol, Brisbane, Utrecht, Washington D.C., dar și rapoartele naționale la Congresele Intermediare ale AIDC din Mexic și Taiwan.

În volumul consacrat Congresului de la Viena sunt publicate 30 de rapoarte naționale italiene, care acoperă aproape toate domeniile dreptului, de la teoria generală, dreptul comparat, dreptul civil și penal, dreptul procedural civil, dreptul internațional public și privat, dreptul comercial, dreptul proprietății intelectuale, dreptul aerian și maritim, dreptul mediului, dreptul muncii, dreptul constituțional, dreptul administrativ, dreptul fiscal, informatică juridică și nu în ultimul rând drepturile omului.

Semnalăm rapoartele din domeniul drepturilor omului, și anume cel referitor la drepturile sociale, elaborat de prof. univ. dr. Giuseppe Franco Ferrari, de la Universitatea Bocconi din Milano și cel privind normele religioase aplicabile, conform dreptului statului, de Roberto Mazzole, profesor universitar de drept canonic la Universitatea Orientale Amedeo Avogadro.

Un loc aparte în volum îl are raportul național consacrat educației juridice, intitulat „internaționalizarea formării juridice”, elaborat de prof. emerit Rodolfo Sacco, de la Universitatea din Torino, care a fost profesorul mai multor generații de comparatiști din întreaga lume, formați la Facultatea Internațională de Drept Comparat de la Strasbourg și a cărui experiență în domeniu și-a spus cuvântul în elaborarea acestui remarcabil raport.

Nu putem omite raportul „Drepturile fundamentale în Italia”, elaborat de prof. univ. dr. Emanuela Navarretta și prof. asociat Elena Bargheli, ambele de la Universitatea din Pisa. Autoarele se ocupă de anumite aspecte ale dezvoltării drepturilor fundamentale, pornind de la interpretarea legislației, în funcție de efectele pe plan orizontal ale drepturilor fundamentale, ținând seama de art. 2 din Constituția italiană. Ele analizează impactul drepturilor fundamentale asupra dreptului privat, în special asupra jurisprudenței în materie, de aplicarea Convenției Europene a Drepturilor Omului și a Tratatelor Uniunii Europene.

Volumul realizat prin contribuția unor profesori de renume este scris într-un stil clar, care să permită cititorului din orice sistem de drept să îl înțeleagă și să îl facă util indiferent dacă este teoretician, practician, profesor, cercetător sau student.

MIHAELA SCARLAT

INTERNATIONAL JOURNAL OF PROCEDURAL LAW (IJPL-RIDP), NO.2/2012, 218 P.

Recent intrată în biblioteca Institutului Român pentru Drepturile Omului, publicația editată de Intersentia Cambridge/Anvers/Portland și Asociația Internațională de Drept Procesual IAPL își propune „să ofere o platformă internațională pentru cercetarea științifică în domeniul dreptului procesual, cu legături pe toate continentele” și se așteaptă să devină „un loc al schimburilor de idei și de vederi între cercetătorii universitari și practicienii în domeniul dreptului procesual, în același timp european, asiatic și latino-american”. Acest al treilea număr al publicației este consacrat „dialogului între jurisdicții, curți și judecători”, un subiect tot mai amplu dezbătut în ultimii ani.

Pentru noi reprezintă un interes aparte editorialul prof. univ. dr. Loic Cadiet, Universitatea Sorbona din Paris, care se referă la dialogul dintre instanțele internaționale și cele naționale, autorul dând exemplul dialogului între Curtea Europeană a Drepturilor Omului și curțile din statele membre

ale Consiliului European, la dialogul dintre curți de diferite jurisdicții, dintre diverse instanțe naționale și Curtea de Justiție a Uniunii Europene, dintre judecătorii de la aceeași instanță internațională, veniți din țări cu tradiții și culturi diferite, cum ar fi de exemplu dialogul dintre judecătorii de la Curtea Interamericană a Drepturilor Omului sau dintre judecătorii de la Curtea Europeană de Justiție.

De asemenea, ne-a reținut în mod special atenția discuția dintre Jean Paul Costa, fost președinte al Curții Europene a Drepturilor Omului, și profesorul Cadiet în contextul temei dialogului dintre judecători.

Publicația prezintă un interes pentru juriști, practicieni, teoreticieni și, nu în ultimul rând pentru specialiștii în domeniul drepturilor omului.

GHEORGHE PÎRVAN

REVISTA ROMÂNĂ DE DREPT EUROPEAN, NR. 1/2014, 227P.

Fondată în 2003, sub denumirea de Revista Română de Drept Comunitar, în prezent Revista Română de Drept European oferă juriștilor și publicului interesat de evoluția dreptului european informații esențiale despre instituțiile dreptului european, modul de aplicare al reglementărilor europene și influența acestora asupra legislației naționale. Autorii articolelor de doctrină sunt personalități ale lumii juridice academice și profesionale românești și europene. Revista română de drept european (RRDE), apare trimestrial și este singurul periodic românesc de profil, care urmărește să aducă în atenția specialiștilor (teoreticieni și practicieni ai dreptului) probleme fundamentale și de actualitate aferente dreptului Uniunii Europene. RRDE îmbină aspecte teoretice și practice, publicând articole și studii care acoperă întregul domeniu al dreptului Uniunii Europene (aspecte instituționale, procedurale, materiale). De asemenea, RRDE găzduiește în paginile sale și materiale privind

sistemul CEDO, aflate însă în legătură cu problematica Uniunii Europene.

Acest număr de revistă cuprinde interviuri cu personalități marcante ale dreptului European, dezbateri pe teme de actualitate europeană, recenzii și evenimente, rubrici dedicate unor instituții importante ale dreptului european: controlul jurisdicțional, drepturile omului în Uniunea Europeană, procedura trimiterii preliminară, jurisprudența instanțelor Uniunii Europene. Secțiunea de jurisprudență urmărește îndeaproape hotărârile instanțelor Uniunii Europene.

Din Revista Română de Drept European nr.1/2014, ne-au reținut atenția următoarele articole:

“Exteriorul și interiorul Curții: Explorarea legitimității externe și interne a Curții Europene de Justiție”, autor Koen Lenaerts; “Despre fezabilitate și elefanți tăcuți: Legitimitatea Curții de Justiție prin ochii instanțelor judecătorești naționale”, autor Michal Bobek; “Soft law în

dreptul Uniunii Europene”, autor Jürgen Schwarze; “Regândirea dezvoltării în generații a reglementărilor privind protecția datelor personale”, autor Gabriela Zafir; “Limitele liberei circulații a lucrătorilor din administrațiile publice naționale pe piața europeană a muncii. Analiză sumară a cadrului din România”, autor

Cristian Clipa. Totodată sunt prezentate și o selecție de cazuri din jurisprudența instanțelor Uniunii Europene, de mare ajutor pentru cei din domeniu.

OLIVIA FLORESCU

THE LAWYER QUARTERLY, INTERNATIONAL JOURNAL FOR LEGAL RESEARCH, NO. 2/2014

În acest număr al revistei juridice trimestriale cehe sunt publicate mai multe rapoarte naționale, aparținând unor cunoscuți profesori ai universităților din Cehia. Rapoartele urmează să fie prezentate în cadrul celui de-al XIX-lea Congres de Drept Comparat, ce are loc în perioada 20-26 iulie 2014 la Viena și care are ca principal organizator Academia Internațională de Drept Comparat.

Alături de aceste rapoarte este publicat și Raportul special al Uniunii Europene pentru Congresul amintit, care atrage atenția în primul rând prin titlul său incitant: „Crisa Uniunii economice și monetare și soluționarea sa (ori dizolvarea?)”. Autorul raportului, prof. univ. dr. Michal Tomasek, care este de altfel și președintele consiliului editorial al revistei, precizează încă din primele pagini ca Uniunea Europeană și Monetară (UEM) a avut ca izvor primar Tratatul de la Maastricht, intrat în vigoare la 1 noiembrie 1993. Prevederile acestuia nu au suferit schimbări majore de-a lungul timpului pe tema care ne interesează, ele regăsindu-se, de altfel, în art. 119-144 din Tratatul de la Lisabona de Funcționare a Uniunii Europene (TFUE), intrat în vigoare la 1 decembrie 2009. Problemele au apărut, în opinia profesorului Tomasek, din cauza că cele două componente, cea economică și cea monetară, a Uniunii Economice și Monetare au apărut și au evoluat diferit.

Astfel, pe de o parte, politica economică a statelor membre a fost declarată de interes comun și a fost supervizată și coordonată de Consiliu și de Comisie în direcțiile de bază. Partea economică a procesului de unificare nu a fost însă complet încheiată.

Pe de altă parte, politica monetară a fost uniformă pentru statele membre ale Uniunii care

participă la uniunea monetară. Deci, așa cum subliniază autorul, componenta economică a fost constituită potrivit structurii centralizate a Uniunii Europene „ca o comunitate de state”, în timp ce componenta monetară a uniunii economice și monetare are la bază delegarea puterii monetare de la statele individuale, prin băncile lor centrale la nivelul Uniunii.

În continuare sunt prezentate originile crizei, cea de-a treia etapă a formării UEM, pornind de la criteriile aderării în 1999 la moneda Euro, în funcție de deficitul bugetar al statelor în acel moment. Sunt evidențiate pe larg rolul Pactului privind stabilitatea și creșterea în încercările de menținere a unei discipline financiare, crizele din perioada 2003-2004, care au condus la reforma Pactului de Stabilitate și Creștere, incluzând amendamente la regulamentele cele mai importante ale Comunității Europene în 2005, activitatea Curții de Justiție în acea perioadă în legătura cu problematica în discuție. Sunt prezentate apoi efectele negative ale crizei în statele membre ale UE în zona euro și noile instrumente juridice la care ele au apelat pentru înlăturarea acestor aspecte, cele mai importante fiind reforma Pactului de Stabilitate și Creștere în 2011 și Tratatul privind Stabilitatea, Coordonarea și Guvernanța în Uniunea Economică și Monetară (TSCG) din 2012.

De asemenea, o parte importantă a raportului se referă la așa-zisa „Normă de aur”, care își are prevederile în art. 126 TFUE și Protocolului nr. 12 asupra deficitului excesiv și are ca rezultat al aplicării principiului de bază al Acordului Fiscal.

Autorul evidențiază importanța unei noi obligații ce revine statelor UE privind aplicarea unui program de parteneriat bugetar și economic, obligația statelor din zona euro de a se supune

propunerilor și recomandărilor făcute de Comisie în cazul încălcării criteriului deficitului bugetar și modul în care pot fi sancționate statele care nu i se supun.

În viziunea prof. Tomasek, legislația europeană ar trebui să se ghideze după nevoile economice obiective ale Uniunii, aflate într-o dezvoltare perpetuă, și să nu împiedice acest proces. Un asemenea scop necesită stabilizarea monedei europene, astfel încât aceasta să se poată alinia la nivelul competitivității mondiale. În acest sens, autorul consideră că Fondul Monetar Internațional este cel care trebuie să atragă Uniunii Europene atenția spre introducerea unei politici bugetare uniforme.

Rapoartele naționale cehe la al XIX-lea Congres Internațional de Drept Comparat publicate în acest număr al revistei cehe privesc: „Controlul și recunoașterea sentințelor arbitrale străine – aplicarea Convenției de la New York de către jurisdicțiile naționale”, raport al cărui autor este prof. univ. dr. Alexander J. Belohlavek de la Universitatea Tehnică din Ostrava; „Efectele crizei financiare asupra forței obligatorii a contractelor”, raport realizat de prof. univ. dr. Josef Fiala și dr. Marketa Selucka, amândoi de la Universitatea Masaryk din Brno; „Influența drepturilor omului asupra dreptului privat”, raport elaborat de prof. univ. dr. Jan Hurdik și dr. Marketa Selucka, tot de la Universitatea Masaryk din Brno. Un alt raport se referă la procesul de stabilire a bugetului de stat, la legea bugetului de stat și amendarea ei, la reglementarea privind bugetul regional și local, la administrarea și controlul utilizării banilor publici. Autorii săi sunt Hana Markova, Martin Kopecki și Radovan Suchanek, cadre didactice la Universitatea Carolina din Praga.

Menționăm, de asemenea, raportul care se referă la legislația specială în domeniul datelor personale, a loialității față de instituții și față de societăți, al cărui autori sunt prof. asociat dr. Joan Pichrt și dr. Jakub Moravek, de la Universitatea Carolina din Praga; dar și raportul privind „prospectiva și retrospectiva sistemului de drept ceh”, cu specială referire la introducerea după anul 1990 a conceptului de „precedent” și utilizarea sa în fața Curții Supreme de Justiție și a Curții Constituționale. Raportul a fost elaborat de prof. asociat dr. Zdenek Kuhn, de la Universitatea Carolina din Praga.

Ultimul raport publicat în acest număr al revistei „The Lawyer Quarterly” se referă la consecințele corupției asupra contractelor comerciale internaționale, corupția fiind o încălcare gravă a drepturilor omului, sancționată de Codul Penal Ceh. Menționăm că Cehia a ratificat Convențiile Consiliului Europei privind corupția și privind dreptul penal și corupția, precum și Convenția OECD din 1997, dar și Convenția ONU împotriva corupției din 2003. Acest raport a fost elaborat de dr. Jiri Valdhans, prof. univ. dr. Nadezda Reozehnalova, dr. Klara Drlickova, toți de la Universitatea Masaryk din Brno și dr. Pavel Malek, procuror public la Oficiul Înalțului Procuror Public din Praga.

Recent intrată în biblioteca Institutului Român pentru Drepturile Omului, considerăm ca lucrarea este deosebit de utilă, atât practicienilor cat și teoreticienilor, dar și studenților în drept, mai ales celor interesați de dreptul european și de protecția juridică a drepturilor omului.

PETRU EMANUEL ZLĂTESCU

**ÎNALTUL COMISARIAT PENTRU DREPTURILE OMULUI –
NOI APARIȚII EDITORIALE**

**POLITICA EGALITĂȚII DE GEN, BIROUL ÎNALTULUI COMISARIAT
PENTRU DREPTURILE OMULUI, 2011, 29 P.**

Această lucrare reprezintă un document de orientare internă, care descrie viziunea comună precum și prioritățile strategice și procesele de integrare ale perspectivelor de gen în toate acțiunile ONU. Politica egalității de gen trebuie implementată de către toți membrii Biroului Înaltului Comisariat pentru Drepturile Omului, precum și de către tot personalul ONU de la cartierul general sau aflați în teren. Politica egalității de gen oferă o vastă gamă de orientări pentru implementarea și instituționalizarea egalității de gen în cultura organizațională a Biroului Înaltului Comisariat pentru Drepturile Omului. Politica egalității de gen este completată și de o strategie detaliată precum și de o serie de instrumente pentru integrarea perspectivelor de gen în proiecte și acțiuni.

Biroul Înaltului Comisariat pentru Drepturile Omului este mandatat să contribuie la asigurarea respectării drepturilor omului pentru toți. Prin urmare, nediscriminarea pe motive de sex este unul dintre principiile fundamentale de drept în ceea ce privește drepturile omului.

Această politică a egalității de gen s-a elaborat nu numai ca urmare a mandatului organizației mai sus menționat, ci și pentru a însuma o serie de lecții învățate în ultimii zece ani și a trasa concluziile care se impun. Volumul reflectă și evaluarea internă a integrării problemelor de gen în strategii și planuri de acțiune, evaluare întreprinsă de Înaltul Comisariat pentru Drepturile Omului în 2010.

De altfel, nevoia de integrare a aspectelor de gen a fost oficial recunoscută de către Comisariatul pentru Drepturile Omului încă din anul 2000 prin adoptarea *Declarației politicii Biroului Înaltului Comisariat pentru Drepturile Omului privind integrarea dimensiunii de gen și a drepturilor femeilor*. După adoptarea acestei declarații, a urmat în 2002 și adoptarea Strategiei Integrării de Gen având ca scop facilitarea obținerii progresului în domeniul integrării perspectivelor de gen în toate activitățile Comisariatului pentru Drepturile Omului.

În 2007 s-a înființat o unitate specială numită Drepturile Femeilor și problemele de gen, care și-a propus să transforme toate aceste principii în activități operaționale.

Evaluarea din 2010 pe care Comisariatul pentru Drepturile Omului a întreprins-o cu privire la realizările din domeniul integrării perspectivelor de gen a confirmat că este necesară o revizuire a politicii de gen existente, pentru a asigura o abordare mai sistematică a acestei probleme.

Astfel, această Politică a Egalității de Gen ne propune luarea în considerare a unei gândiri strategice și oferă un ghid clar pentru realizarea unei integrări de gen proactive și coerente în toate aspectele activității Comisariatului pentru Drepturile Omului.

Integrarea perspectivelor de gen înseamnă un proces de obținere și realizare a implicării atât a femeilor cât și a bărbaților, în toate acțiunile de planificare, inclusiv în elaborarea de legi, în toate domeniile și la toate nivelurile. Este o strategie care își propune ca femeile și bărbații să poată beneficia de aceleași drepturi în toate sferile politice, economice și sociale, pentru a nu se mai perpetua inegalitatea. Integrarea perspectivelor de gen este strâns corelată de promovarea și protejarea drepturilor femeilor și de eliminarea discriminării împotriva femeilor.

Domeniile de expertiză ale Biroului Înaltului Comisariat pentru Drepturile Omului, precum competența în domeniul tratatelor internaționale de drepturile omului (în special monitorizarea Convenției pentru eliminarea tuturor formelor de discriminare împotriva femeilor (CEDAW), oferă un important punct de plecare pentru promovarea egalității de gen și a drepturilor femeii, în special la nivel de țară. Organismele tratatelor din domeniul drepturilor omului și Revizuirea Periodică Universală contribuie la integrarea unei perspective de gen în înțelegerea normelor privind drepturile omului, prin evaluarea modalităților de respectare a obligațiilor tratatului, asumate de către statele semnatare.

Oamenii de pretutindeni sunt egali, femeile și bărbații fiind îndreptățiți la toate drepturile omului în virtutea caracterului imuabil al acestora. Cu toate acestea oamenii din multe țări continuă să fie victime ale discriminării și al tratamentului inegal în toate sferele vieții. Drepturile femeilor sunt adesea contestate.

Astfel, prin mandatul său, Biroul Înaltului Comisariat pentru Drepturile Omului își îndreaptă atenția spre cei care sunt vulnerabili și își propune să se asigure că statele membre întreprind toate acțiunile necesare pentru a permite exercitarea drepturilor omului de către toți cetățenii lor. În

acest scop trebuie întreprinse modificări în legislațiile naționale și luate măsuri pozitive concrete în toate domeniile, pentru a asigura o adevărată și eficientă emancipare a femeii.

Prin aplicarea principiului universalității în integrarea perspectivelor de gen și prin promovarea drepturilor femeilor, Înaltul Comisariat pentru Drepturile Omului depune toate eforturile pentru ca diversitatea culturilor și a lumii, valorile religioase și practicile tradiționale să nu afecteze negativ viața femeilor de pe glob.

DANIELA ALBU

UNIȚI ÎMPOTRIVA RASISMULUI, DISCRIMINĂRII RASIALE, XENOFOBIEI ȘI INTOLERANȚEI, ÎNALTUL COMISARIAT PENTRU DREPTURILE OMULUI, 2012, 113 P.

Această publicație compilează textele Declarației și Programului de Acțiune adoptate în 2009, la Conferința de la Durban, Africa de Sud, documentul rezultat după Conferința de revizuire a Conferinței de la Durban, care a avut loc la Geneva în 2009, precum și Declarația Politică a întâlnirii la nivel înalt a Adunării Generale a ONU pentru aniversarea a 10 ani de la Conferința de la Durban și de la adoptarea Declarației și Programului de Acțiune al acesteia.

După cum precizează în introducere, Înaltul Comisar pentru Drepturile Omului, Navi Pillay, aceste documente oferă un cadru internațional exhaustiv pentru a aborda în mod eficient flagelul rasismului și a acorda atenția necesară victimelor discriminării rasiale, xenofobiei și intoleranței.

Discriminarea rasială atacă și afectează demnitatea persoanei, poate diviza familiile, conform unor false valori potrivit cărora unii oameni ar fi mai buni decât alții. Atunci când li se permite să prindă rădăcini, rasismul și intoleranța, așa cum istoria a dovedit-o de nenumărate ori, pot clătina societatea din temelii și le pot distruge pe parcursul unor generații.

Pentru a obține o lume fără rasism sunt necesare atât voința politică cât și angajamente pe termen lung.

În cadrul Organizației Națiunilor Unite, precum și în cel al Înaltului Comisariat pentru Drepturile Omului, interacționează și lucrează împreună oameni care aparțin unor țări și culturi diferite. În acest context, ei sunt cei mai în măsură să elaboreze strategii comune și să atragă atenția opiniei publice de pe glob cu privire la flagelul rasismului și intoleranței.

Această publicație se adresează statelor membre ONU, experților, parlamentarilor, factorilor de decizie, organizațiilor neguvernamentale, oamenilor de știință și societății civile, tuturor reprezentanților societății care pot contribui la eliminarea rasismului. Prin prezentarea unor documente definitorii în lupta împotriva discriminării rasiale, volumul oferă un instrument valoros pentru o mai bună înțelegere a conceptului de discriminare rasială și pentru consolidarea respectului pentru diversitate și a fost realizat de către Biroul Înaltului Comisariat pentru Drepturile Omului în speranța că va servi ca sursă de inspirație în găsirea unor soluții pe termen lung.

MIHAELA SCARLAT

ELABORAREA UNOR PLANURI NAȚIONALE DE ACȚIUNE ÎMPOTRIVA DISCRIMINĂRII RASIALE – GHID PRACTIC, BIROUL ÎNALTULUI COMISARIAT PENTRU DREPTURILE OMULUI, 2014, 98 P.

Înaltul Comisariat pentru Drepturile Omului a realizat un ghid practic pentru elaborarea planurilor naționale de acțiune împotriva discriminării, pentru a sprijini statele membre în efortul lor de eradicare a discriminării rasiale și în îndeplinirea obligațiilor privind drepturile omului pe care acestea și le-au asumat la nivel internațional.

În cadrul Conferinței mondiale privind drepturile omului, care a avut loc la Viena în iunie 1993, s-a trecut în revistă progresul înregistrat în domeniul drepturilor omului de la adoptarea Declarației Universale a Drepturilor Omului, în 1948. În Declarația Conferinței de la Viena și în Programul de Acțiune care a rezultat în urma Conferinței se recomandă statelor membre ONU să ia în considerare elaborarea unor planuri naționale de acțiune prin care să se identifice pașii care trebuie urmați și măsurile necesare pentru îmbunătățirea promovării și protejării drepturilor omului. Multe state au elaborat planuri naționale de acțiune în acest sens. Aceste planuri reprezintă instrumente pentru îmbunătățirea situației drepturilor omului și contribuie la consolidarea democrației în țările respective. Planurile naționale de acțiune fac referire la drepturile civile și politice, precum și la cele economice, sociale și culturale, acordând o atenție specială grupurilor vulnerabile.

În 2001 a avut loc la Durban, în Africa de Sud Conferința mondială împotriva rasismului, discriminării rasiale, xenofobiei și intoleranței, conferință care a realizat cel mai exhaustiv program pentru combaterea acestor adevărate flageluri care continuă să existe în secolul XXI. O trecere în revistă a realizărilor concrete ca urmare a Conferinței de la Durban, a avut loc la Geneva, în 2009, ocazie cu care Comitetul pentru Eliminarea Discriminării Rasiale și Consiliul Drepturilor Omului au recomandat elaborarea unor planuri naționale de acțiune împotriva discriminării rasiale.

Unele state au elaborat și deja implementează planuri naționale de acțiune împotriva discriminării rasiale. Experiența pozitivă a acestora și

faptul că au putut aduce o schimbare în viața victimelor rasismului demonstrează faptul că astfel de planuri naționale de acțiune pot fi mecanisme eficiente pentru combaterea discriminării rasiale.

Biroul Înaltului Comisariat pentru Drepturile Omului a primit numeroase solicitări de asistență tehnică pentru elaborarea unor astfel de planuri. Această publicație oferă un ghid practic pentru realizarea unor planuri de acțiune naționale care să fie eficiente și care să poată schimba în mod concret viața victimelor rasismului. Un plan național de acțiune reprezintă piatra de temelie pentru construirea unei politici publice cuprinzătoare privind discriminarea rasială și poate ajuta statele să își îndeplinească obligațiile internaționale pe care și le-au asumat în domeniul drepturilor omului și să elimine discriminarea rasială.

După o introducere în care Înaltul Comisar pentru Drepturile Omului, Navanethem Pelay subliniază necesitatea unor strategii și a unor politici naționale eficiente în domeniul combaterii discriminării rasiale, precum și sprijinul oferit de Înaltul Comisariat al Drepturilor Omului statelor membre prin realizarea acestui ghid practic, primul capitol conține informații de bază privind conceptul de plan național de acțiune. Capitolul se referă și la instrumentele internaționale privind drepturile omului care au abordat necesitatea dezvoltării și elaborării unor planuri naționale de acțiune pentru prevenirea, combaterea și eradicarea discriminării rasiale. Chiar dacă modul de abordare al fiecărei țări în parte este diferit, în capitolul doi sunt descrise caracteristicile generale, principiile, avantajele și problemele cu care se pot confrunta aceste planuri de acțiune. Recomandările de bază sunt concentrarea pe scopul general atunci când se elaborează planul național, precum și înființarea unui organism național sau a unei instituții pentru combaterea discriminării rasiale.

Capitolul trei se referă la planul național de acțiune ca proces diferit de la o țară la alta și

descrie pas cu pas, detaliile elaborării unui astfel de plan începând de la pregătire, dezvoltare, implementare și terminând cu procesele de monitorizare și evaluare.

Capitolul patru oferă îndrumări cu privire la felul în care sunt structurate planurile naționale de acțiune împotriva discriminării rasiale, pentru ca acestea să poată fi înțelese și percepute de publicul larg și pentru a putea fi încorporate în planificările organelor de stat responsabile pentru punerea lor în aplicare, și pentru ulterioara lor monitorizare și evaluare.

Ultimul capitol, capitolul cinci propune o structură bazată pe necesitatea de a stabili obiective și acțiuni specifice, subliniind importanța de a determina organele de stat să acționeze concret, fixarea unor termene limită precum și a

unor indicatori de performanță pentru fiecare obiectiv.

Toate statele se confruntă cu probleme privind eliminarea discriminării rasiale. Tocmai contrastul dintre principiile de egalitate consacrate prin legi naționale și internaționale și realitatea concretă a discriminării bazate pe rasă, culoare, descendență, naționalitate sau origine etnică, este cel care ne îndeamnă la o analiză mai atentă a acțiunilor necesare pentru combaterea rasismului. De aceea lupta împotriva rasismului implică existența unor strategii bine puse la punct și a unor politici care să abordeze discriminarea rasială în toată varietatea formelor sale.

MARIUS MOCANU